

Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Analýza chování rodičů při volbě
alternativních forem předškolního zařízení
pro jejich děti**

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
prof. Dr. Ing. Libor Grega

Vypracovala:
Michaela Říčná

Brno 2019

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala především svému vedoucímu práce prof. Dr. Ing. Liboru Gregovi za jeho pomoc při vypracování bakalářské práce, za jeho cenné rady a ochotu. Dále pak poděkování patří mé rodině, která mě v průběhu celého studia psychicky podporovala. Dále také děkuji všem dotazovaným, díky kterým jsem mohla analyzovat jejich chování při výběru alternativní formy výuky a poskytl mi tak podklady pro mou bakalářskou práci.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: Chyba! V dokumentu není žádný text v zadaném stylu. vypracovala samostatně a pod vedením prof. Dr. Ing Libora Gregy a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., O vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., Autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 10.5. 2019

Abstract

The bachelor thesis deals with analysis of a parent's choices when they are choosing the alternative forms of preschool education. The theoretical part of the thesis is based on introducing of the alternative education, the sign of this education and preschool programmes that appear in the Czech republic and abroad. The empirical part is based on the analysis of a questionnaire that was sent to parents of children.

Key words: Parents, children, alternative forms of preschool education, alternative education

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá analýzou chování rodičů při výběru alternativní formy předškolního zařízení pro jejich děti. Teoretická část bakalářské práce se zabývá seznámením s alternativní výchovou, jejími znaky a programy, které se objevují jak na území České republiky, tak v zahraničí. Empirická část se věnuje vyhodnocování dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi rodiči dětí.

Klíčová slova

Rodiče, děti, alternativní formy předškolního zařízení, alternativní výuka

Obsah

1	Úvod	9
2	Literární rešerše	11
2.1	Alternativní předškolní výchova	11
2.2	Znaky alternativní předškolní výchovy	11
2.3	Programy alternativních předškolních zařízení v České republice	12
2.3.1	Začít spolu	12
2.3.2	Montessori	12
2.3.3	Lesní mateřské školy.....	13
2.3.4	Daltonské mateřské školy.....	14
2.3.5	Waldorfské mateřské školy.....	14
2.3.6	Jazykové mateřské školy	14
2.3.7	Dětské skupiny	15
2.4	Alternativní formy předškolních zařízení v zahraničí	15
2.4.1	Reggio Emilia.....	15
2.4.2	HighScope.....	15
2.4.3	Bank Street.....	15
2.4.4	Parent Co-Ops	16
3	Cíl práce a metodika	17
4	Empirická část	23
4.1	Vymezení z hlediska charakteru dotazovaných	23
4.1.1	Pohlaví a věk.....	23
4.1.2	Rodinný stav a počet dětí v domácnosti	23
4.1.3	Věk a participace na výchově dítěte.....	24
4.2	Vymezení dotazovaných z hlediska socioekonomického charakteru.....	25
4.2.1	Pohlaví a práce	25
4.2.2	Pohlaví a odpracované hodiny	26
4.2.3	Průměrný čistý měsíční příjem na osobu	27

4.2.4	Pohlaví a pracovní doba	28
4.2.5	Pohlaví a místa pracoviště.....	29
4.3	Faktory ovlivňující výběr alternativní formy předškolního vzdělávání	30
4.3.1	Alternativní formy předškolních zařízení	30
4.3.2	Faktory ovlivňující rozhodování rodičů při výběru alternativní formy předškolního zařízení	31
4.4	Důležitost determinantů při výběru formy alternativního předškolního zařízení v závislosti na sociálně-ekonomickém charakteru dotazovaných.....	37
4.4.1	Matky samoživitelky	37
4.4.2	Muži	38
4.4.3	Rodiče vychovávající tři až čtyři děti.....	38
4.4.4	Rodiče ve věku 45 a více let	39
4.4.5	Příjmová kategorie	39
5	Diskuze a závěr	42
6	Literatura	45

1 Úvod

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala proto, že se o děti ve svém volném čase zajímám a téma alternativních forem předškolní výuky mi přijde velmi zajímavé a samotnou mě zajímalo, co je pro rodiče v otázce výběru alternativní formy předškolního zařízení nejdůležitějším faktorem. Ve své bakalářské práci se budu věnovat především rodičům, a to z hlediska jejich rozhodování při umisťování dítěte do alternativního předškolního zařízení. Bakalářská práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol. První kapitolou je úvod, ve kterém se věnuji seznámení s celou problematikou. Kapitola literární rešerše se snaží o přiblížení alternativní předškolní výuky a seznámení se s programy, které jsou využívány jak na území České republiky, tak v zahraničí. Empirická část je tvořena samotnou analýzou dotazníkového šetření. Poslední částí je diskuze a závěr, v ní se snažím odpovědět na mnou stanovené výzkumné otázky.

Každý rodič má jiné preference a požadavky na výchovu svého dítěte, avšak existují určité faktory, které jsou pro všechny rodiče shodné a velmi důležité a mohou tak radikálně ovlivnit jejich rozhodování při výběru vhodného alternativního předškolního zařízení. A právě tyto faktory jsou pro mou bakalářskou práci stěžejní. Široká škála různorodých požadavků ze strany rodičů si vyžádala, aby se začaly objevovat i alternativní formy předškolních zařízení. V této práci se budu zabývat především oblastí soukromého sektoru, v úvodu částečně komparací soukromého sektoru se sektorem státním. Do alternativní formy předškolního vzdělávání zařazuji i dětské skupiny, jejichž výuková náplň často nese alespoň některé prvky alternativních programů a dané problematiky se dotýká.

Není jistotou, že dítě nastoupí do státní mateřské školy tak, aby doba jeho přijetí odpovídala plánu či povinnosti matky nastoupit zpět do zaměstnání. Kapacity státních školek jsou s ohledem na počet žadatelů nedostatečné. Rodič musí při zápisu do školky projít bodovým systémem, ve kterém je zohledněno potvrzení o rodičově zaměstnání, trvalé bydliště (tzv. spádová oblast), podle kterého je pak dítě do školky umístěno. Trvalé bydliště je tedy jedním ze stěžejních problémů, jelikož možnost výběru kvalitní školky, která by rodičům vyhovovala po různých stránkách, je velmi omezená. I při splnění daného bodového systému však není povinností zařízení dítě přijmout (zapisdoms.brno.cz, 2019).

Přes narůstající počet dětí nedochází k navyšování míst ve státních školkách (nebo velmi omezeně), z tohoto důvodu se ve velkém rozrůstají školky soukromé ať už alternativní, či dětské skupiny bez alternativního výukového programu. Mezi hlavní výhody soukromé školky patří především snaha o individuální přístup k dětem. Je to právě i díky tomu, že v soukromých školkách je počet dětí menší a prostor k výchově a porozumění individuálním potřebám dětí naopak mnohem větší. Dítě je potom šťastnější a není na něj díky individuálnímu přístupu vyvíjen nátlak způsobující stres. Vztahy na úrovni pedagog a rodič jsou také na vyšší úrovni. Pedagog dokáže lépe rodiči poradit při výchově konkrétního dítěte, i on dítě dobře zná, na rozdíl od rodiče jej však poznává v jiných situacích a v kolektivu (maminka.cz,2016).

Hlavní nevýhodou soukromých školek je finanční náročnost. Nejlépe jsou na tom po stránce finanční státní školky, kde měsíční náklady činí cca 500 korun za dítě. Velmi populární jsou pak školky firemní, které si mohou založit samotné firmy a využívat je pro své zaměstnance, kteří mají možnost své děti do tohoto zařízení umístit. Ženy se tak mohou dříve vrátit do zaměstnání, a i z hlediska časové flexibility bývá toto zařízení z důvodu stejného zaměstnavatele vstřícnější. Firemní školka si sama stanovuje výši školkovného, většinou jde však o částku nižší než u školek soukromých, nefiremních. Nejdražší skupinou jsou školky soukromé, často alternativní, kde jde o subjekt, který hradí veškeré náklady sám a je tedy nucen tomu uzpůsobit i výši platby za umístění dítěte do tohoto zařízení (peníze.cz, 2000-2019).

Díky programovému období 2014-2020 je však návrat matek do zaměstnání jednodušší. Operační program zaměstnanost se tak snaží pomoci matkám sladit svůj rodinný život s životem pracovním a usnadnit jim brzký návrat do zaměstnání. Tento operační program nabízí možnost čerpat dotace na vybudování soukromých mateřských školek. Dotace mohou získat nejen obce, neziskové organizace či jiné instituce veřejné správy, ale i soukromé subjekty. Firmy i soukromníci tak v tomto období využívají dotačních titulů EU za účelem vybudování své vlastní mateřské školky, ať už firemní či nefiremní (dotacni-noviny.cz, 2015).

2 Literární rešerše

V této kapitole se budu snažit o teoretické přiblížení alternativní výchovy a jejích znaků, dále pak o seznámení se s konkrétními programy, které jsou uplatňovány jak v České republice, tak v zahraničí.

2.1 Alternativní předškolní výchova

Slovo alternativní pochází z latinského slova *alter*, což v překladu znamená jiný, odlišný či odlišující se od standardu. Alternativní pedagogika hledá možnosti a přístupy, které usilují o efektivitu výchovy a vzdělávání. V předškolním vzdělávání se alternativní výuka vyznačuje především tvořivými přístupy, které jsou v souladu s individualitou jednotlivých dětí. Důraz se pak klade i na motivaci dětí a vztah mezi pedagogy a rodiči. Alternativní předškolní výuka pak odmítá klasické přístupy s orientací na učitele a výkony žáků (Kolář Z. a kolektiv, 2012).

Alternativní předškolní zařízení vznikla jako reakce na nespokojenost rodičů s běžnou formou výuky. První zmínky o těchto zařízeních jsou datovány 70. létům minulého století. Začala se tedy zřizovat taková zařízení, která kladou důraz především na individuální potřeby dítěte a rodinný, nenásilný přístup k dětem i rodičům. Pojem alternativní avšak nesouvisí pouze se soukromými školkami. Alternativní formy výuky se dotýkají i škol státních a stejně tak obě, jak soukromé, tak veřejné, musí odpovídat rámcovému vzdělávacímu programu (alternativniskoly.cz, 2010).

2.2 Znaky alternativní předškolní výchovy

Pro alternativní předškolní programy jsou typické společné znaky.

- Neexistuje pevný rozvrh dne, vše je na cítění dítěte a na jeho osobních potřebách.
- Učitel pro děti nepředstavuje vůdce, nýbrž spíše staršího a zkušenějšího přítele, který se dítěti snaží pomoci.
- Snaha o motivaci dětí.
- Pobyt dětí nejen v prostorách zařízení, ale i mimo něj.
- Vnímání individuality a originality dítěte.
- Snaha o rozvíjení tvůrčích schopností dítěte.
- Snaha o rozvoj iniciativy dítěte.
- Snaha o rozvoj odpovědnosti dítěte za své rozhodování.
- Vytváření přátelského a rodinného zázemí.
- Vzájemná kooperace rodičů a vychovatelů při výchově dítěte.
- Snaha o využívání momentálního zaujetí či únavy k začátku či ukončení určité činnosti (Průcha J., 2001), (alternativniskoly.cz, 2010).

2.3 Programy alternativních předškolních zařízení v České republice

V následující kapitole se budu snažit o přiblížení vybraných forem alternativních předškolních zařízení, které se na území České republiky využívají.

2.3.1 Začít spolu

Program Začít spolu se snaží (tak jako ostatní programy) o co nejindividuálnější přístup k dítěti a usiluje především o kooperaci rodičů a vychovatelů. Tento program je zejména v evropských zemích velmi populární. Program je pod záštitou mezinárodní asociace International Step by Step Association, která podporuje propojování školní výchovy a rodiny, jinak řečeno, zapojení rodičů do vzdělávání jejich dětí. Tento program se poprvé v České republice aplikoval v roce 1994. Na území České republiky je momentálně přes sto zařízení, která uplatňují program Začít spolu (Čapek R., 2013).

Program Začít spolu se snaží o propojení všech dětí, ať už dětí s určitým mentálním či fyzickým postižením, vývojovými poruchami, či dětí z různých kultur. Specifickým znakem tohoto programu je rozdělení tříd do tzv. center aktivit. Místnost je rozdělena na stanoviště, kde každé z nich má za úkol jiný cíl. Stanoviště mohou být sestavena jak pro týmovou práci, tak pro jednotlivce a dítě si samo dobrovolně volí, který z úkolů v patřičném stanovišti bude v daný den plnit. Po volbě stanoviště by dítě mělo v práci na daném úkolu setrvat a dokončit jej, následně po sobě stanoviště uklidit. Dochází tak k rozvoji odpovědnosti dítěte za svá vlastní rozhodnutí. Dále mezi dětmi dochází ke kooperaci a naslouchání si. Děti jsou vedeny k tomu, aby se nebály říci a prosadit si svůj názor, poukazovaly na své pocity a myšlenky a následně si mohly vyslechnout názory a rady od druhých. Program se tak snaží o průpravu do života, má za úkol naučit je čelit problémům (sbscr.cz, 2011).

2.3.2 Montessori

Zakladatelkou programu Montessori je italská psychiatrička Marie Montessori, která celý život zasvětila studiu dětí v předškolním věku. Tento program je známý po celém světě, a i v České republice je velmi populární. Montessori pedagogika se zaměřuje především na dětskou osobnost, která touží po poznávání světa a je potřeba dítěti s poznáváním pomoci. Tento program klade důraz na individualizaci, integraci a propojení různých věkových skupin do jedné. Dítě disponuje volností svého rozhodování, a to ať při volbě činnosti, kterou bude vykonávat, nebo při rozhodování, zda půjde o činnost samostatnou nebo s přítelem (Čapek R., 2015).

Program využívá tzv. časová okna, kdy je dítě způsobilé k maximální schopnosti uchopení určitého vývojového kroku. Učitel je v tomto programu považován za kamaráda a rádce, který má více zkušeností a je tedy způsobilý pomoci dítěti objevovat svět, učit se. Při práci s pomůckami se nechává volná ruka, je pouze a jen

na dítěti, co bude zrovna vyrábět nebo objevovat, kde bude práci provádět, jak dlouhý časový úsek práci věnuje nebo zda bude pracovat samostatně či s přítelem. Dítěti je poskytováno velké množství svobody a pouze pokud si dítě samo neví rady, zkušenější učitel rád pomůže a nasměruje dítě vhodným směrem. Samotné Montessori pomůcky jsou pak připravovány s chybami, které se objevují v každém procesu učení a dítě si své odpovědi samo kontroluje, případně se snaží chybu najít a vyřešit daný problém. Montessori pomůcky jsou vyrobené tak, aby v dítěti probudily vnitřní uspokojení ze sebe sama. Má mít radost z toho, co samo dokázalo, cílem není uspokojení představy vychovatele či rodiče (Naberanku.cz, nedatováno).

Přístup Montessori zohledňuje tzv. senzitivní období. Tato období by se měla adekvátně využívat tak, aby byl podporován zdravý vývoj dítěte. První fází je fáze mezi 0-3 roky dítěte, kdy hlavními senzitivními oblastmi jsou pohyb, řeč a pravidelný řád. Druhou fází je fáze mezi 3-6 lety, kdy hlavní roli hraje sebeuvědomění dítěte. Třetí fází je fáze mezi 7-12 lety dítěte, zde je rozvíjena především morální senzitivita, dítě je již schopno hodnotit chování své i svého okolí. Poslední fází je fáze mezi 12-18 lety, kdy se dítě učí samostatnosti v sociálních vztazích a dospívá (Kasper T., 2008).

Mezi Montessori školky se také řadí školky farmářské. Hlavním cílem farmářské školky je umění vypěstovat si vlastní potraviny. Farmářské školky učí děti respektu k přírodě, potravě a pochopení jejich ceny. Snaží se dětem ukázat, že zboží, které vidí v obchodních řetězcích, se na prodejní regály nedostalo „jen tak“ a poukázat na fakt, že potraviny procházejí dlouhým řetězcem výroby, zpracování a distribuce, než se na regálech objeví v podobě, kterou z běžného života znají. Velkým lákadlem těchto školek je přímý styk s přírodou, ve školkách se často objevují i zvířata, svůj čas tráví, stejně tak jako lesní školky, v co nejvyšší možné míře mimo prostory školky na čerstvém vzduchu. Děti se snaží porozumět měnícím se přírodním podmínkám v průběhu roku, technikám a postupům, které se na farmách běžně využívají, dále pak živlům, které nám mohou pomáhat, ale i škodit (blog.homecredit.cz, 2016).

2.3.3 Lesní mateřské školy

Lesní školky jsou, podobně jako Montessori pedagogika, v České republice velmi populární. Největším přínosem těchto školek je přímý styk s přírodou. Své kořeny má tento program v Evropě a je známý především nepřetržitým pobytem dětí na čerstvém vzduchu v lesním prostředí. Děti navštěvující tento program se v lese pohybují za každého počasí, to znamená i při velmi nízkých teplotách a dešti (Sobel D., 2015).

Program se snaží podporovat kontakt dětí s přírodou. Dětem je denně umožněna co nejdelší doba pobytu v přírodě, nejlépe v lese, je jim tak tedy dopřán dostatek pohybu, aktivně se učí novým věcem a objevují svět. Dále se pak program snaží prohloubit dětské povědomí o životním prostředí a naučit se o něj pečovat. V dětech je tak budován kladný vztah k přírodě již od útlého věku. Výzkumy dále uvádějí, že pobyt v přírodě a navštěvování lesní školky u dítěte rozvíjí hrubou mo-

toriku a kreativitu ve větší míře než ostatní formy předškolního vzdělávání (Vošahlíková T., 2010).

2.3.4 Daltonské mateřské školy

Zakladatelkou Daltonského plánu je Helen Parkhurstová, která byla žákyní Marie Montessori. S tímto programem dítě začíná již v mateřské školce, následně na něj navazuje i na základní škole. Daltonský program jako takový však nemá vymezené hranice a postupy výchovy, využívá spíše vybraných principů. Hlavní principy programu spočívají v dětské svobodě, volnosti, spolupráci a samostatnosti. Jimi je pak rozvíjena dětská zodpovědnost, na dítě není vyvíjen časový nátlak, snaží se učit týmové práci, kterou bude potřebovat po celý život. Mimo jiné se snaží rozvíjet sebevědomí dítěte a co nejvíce omezovat možnou frustraci snahou o pozitivní hodnocení jeho práce. Třídy jsou v Daltonském programu věkově smíšené tak, aby se menší děti byly schopné učit od starších a starší mohly díky svým zkušenostem pomáhat mladším (zshusovabrno.cz, 2016).

2.3.5 Waldorfské mateřské školy

Waldorfská pedagogika má své kořeny v Rakousku a za zakladatele je považován vědec Rudolf Steiner. Waldorfská pedagogika se orientuje především na dětskou kreativitu propojenou s týmovou prací. Nenásilnou formou učí dítě mít rádo sebevzdělávání, porozumění týmové práci a koncentraci na vybraný úkol. Výchova dětí probíhá především prostřednictvím kreslení, zpěvu, loutkového divadla, vaření ale i zahradničení. Pro výuku dětí jsou používány zejména přírodní materiály. Waldorfská pedagogika velmi odsuzuje plastové hračky a náčiní pro hru, plast je nahrazován různými alternativami jako je látka, včelí vosk, křídly či dřevo. Počítače či televize v tomto programu za žádných okolností nespátříte. Celkové prostředí Waldorfské školky se snaží působit co nejvíce rodinným a příjemným dojmem (Wana J., 2010).

2.3.6 Jazykové mateřské školy

Jelikož se v jazykových školkách objevují děti v předškolním věku, kdy ještě plně čtení a psaní neovládají, probíhá výuka v jazykové školce především prostřednictvím poslechu písniček, formou divadelních her, vyprávěním příběhů či básniček. Děti tak poznávají cizí jazyk nenásilně a formou zábavy (Zormanová L., 2015). Na samotné školce je pak rozhodnutí, zda bude výuka probíhat v cizím jazyce nepřetržitě, nebo zda budou v programu dne vyčleněny úseky pro výuku cizího jazyka určené. Dále je pak na rozhodnutí školky, zda bude vyučující pedagog rodilým mluvčím, nebo zda se bude jednat pouze o pedagoga s požadovanou úrovní znalosti cizího jazyka (soukromeskolky.cz, 2018).

2.3.7 Dětské skupiny

Dětské skupiny slouží rodičům především ke sladění rodinného života se životem pracovním. Dětské skupiny nabízejí co nejkomplexnější péči o děti, jedná se totiž o službu, která má naplnit potřeby dětí velmi útlého věku, často již od jednoho roku dítěte. Na každé zařízení připadá maximálně 24 dětí, pro spokojenost rodičů jsou však dětské skupiny při takto vysokém obsazení rozčleněny do skupin menších tak, aby mohl být přístup vychovatelek zaměřený na individuální potřeby každého dítěte a dítě tak nebylo jakkoliv omezováno. Na každou vychovatelku v dětské skupině připadá maximálně 6 dětí. Zaměstnání vychovatelky v dětských skupinách je podmíněno buď pedagogickým, zdravotnickým či sociálním vzděláním. Pokud případná vychovatelka tímto vzděláním nedisponuje, alternativou je i kurz chůvy (dsmpsv.cz, nedatováno).

2.4 Alternativní formy předškolních zařízení v zahraničí

Mimo již zmíněné alternativní formy předškolních zařízení v České republice existují i další alternativní programy, které se v České republice nevyužívají.

2.4.1 Reggio Emilia

Program Reggio Emilia byl založen v Itálii vědcem Lorisem Malaguzzim. Tento program je založen především na umění a dává dítěti možnost své emoce procítnout a ventilovat právě jeho prostřednictvím. Vychovatelé zde nemají stanoveny žádné metody, které by striktně dodržovali. Naopak, zastánci tohoto směru tvrdí, že by ani metody určované být neměly, vše je třeba prožít (Pound L., 2017).

2.4.2 HighScope

Program HighScope je založený na poznávání přírody. Zázemí školky je v takovém prostředí, aby bylo možné objevovat i okolní svět, který obsahuje nepočítaný množství materiálu pro hru. Je tak podporovaný zájem o přírodu již od útlého věku dítěte, rozvoj lidské individuality a dítě je ponecháno, aby svět objevovalo samostatně a například zjistilo, jaký materiál se k čemu používá a jak s ním správně nakládat. Denní program je pevně nastavený tak, aby dítě bylo schopné předpovědět, co se bude danou chvíli dít. Jakýkoliv krok a nová zkušenost dítěte je zapisována do záznamů, které si pak mohou děti odnést domů a samy se těšit tím, co už všechno samy zvládnou a čeho všeho jsou schopné (Holt N., 2007).

2.4.3 Bank Street

Bank Street program se snaží o celkový rozvoj dítěte, a to jak z emocionální, psychické a intelektuální, tak i sociální stránky. V principu se jedná o to, že spousta dětí má tendenci chovat se neadekvátně svému věku, tzn. na úrovni mladšího nebo staršího dítěte, než reálně jsou. Tomuto modelu chování se program Bank Street snaží předejít, povzbuzuje v dítěti pocit, že nikdo v kolektivu není lepší či horší,

všichni jsou si rovni. Třídy v Bank Street jsou věkově smíšené tak, aby docházelo k učení se mezi různými věkovými kategoriemi navzájem. Část každého dne je věnována i času na čerstvém vzduchu a poznávání přírody (McGolerick E.W., 2013).

2.4.4 Parent Co-Ops

Tento program je vhodný právě pro maminky, které chtějí sledovat cestu svého dítěte za vzděláním a poznáváním. Rodiče jsou aktivně zahrnuti do chodu dne, do vzdělávání a učení svých dětí a jsou si tak i velmi blízko s učiteli daného zařízení. Děti se učí, jak se vyrovnat s konflikty, důraz je kladen i na péči o životní prostředí. Díky svým vysokým nárokům na rodiče a jejich angažovanost v programu je však tato školka určena především časově flexibilním rodinám (Zachry A., 2013).

3 Cíl práce a metodika

Cílem mé bakalářské práce je vyhodnotit hlavní faktory, které ovlivňují rozhodování rodičů při výběru vhodného alternativního předškolního zařízení pro jejich děti. Práce dále zkoumá motivy, které tyto faktory ovlivňují, zabývá se preferencemi rodičů, a to především těch, kteří své dítě do alternativního předškolního zařízení umístili, dítě umístit plánují, případně se o danou problematiku zajímají.

Pro naplnění cíle bakalářské práce jsem si stanovila následující výzkumné otázky:

VO1: Existují odlišnosti v preferencích mužů a žen při výběru alternativního předškolního programu?

VO2: Je ekonomické zázemí důležitým determinantem při výběru alternativního předškolního zařízení?

VO3: Je charakter provozu školky důležitým determinantem při výběru alternativního předškolního zařízení?

VO4: Je charakter výchovy dětí ve školce důležitým determinantem při výběru alternativního předškolního zařízení?

VO5: Které faktory jsou pro rodiče při výběru alternativního předškolního programu nejméně důležité?

Nástrojem tohoto výzkumu bylo dotazníkové šetření. Dotazník se skládal ze třinácti uzavřených otázek. Dotazník byl rozdělen do pěti kategorií. První kategorii zaujímají identifikační otázky pro vymezení dotazovaných. Druhou kategorií jsou otázky zabývající se ekonomickou situací rodičů. Další kategorií jsou otázky mířené přímo na konkrétní alternativní formy předškolních zařízení. Poslední kategorii zaujímají otázky provozního a výchovného charakteru.

První kategorii otázek tvoří otázky identifikační. Identifikační otázky byly tvořeny tak, aby bylo možné zjistit pohlaví dotazovaného a jeho věk. Věk dotazovaných jsem zakončila věkem plodnosti u žen. Další identifikační otázky se týkaly rodinného stavu a participace na výchově dítěte. Díky nim pak bylo možné rozdělit matky, případně otce, do kategorií matek samoživitelek a matek, které vychovávají dítě s partnerem či manželem, matky či otce různých věkových kategorií.

Druhou skupinu tvoří otázky zabývající se ekonomickou situací dotazovaných. Tyto otázky jim byly pokládány z důvodu zvýšené finanční náročnosti většiny alternativních forem předškolních zařízení. V souvislosti se zmíněnou nákladností alternativních školek mne zajímalo, jak velkou roli hraje výše školkovného pro různé příjmové kategorie. Touto kategorií jsem se snažila o roztrídění rodičů, kteří čerpají mateřskou dovolenou a rodičů, kteří jsou zaměstnaní. Dále mě zajímaly

odpovědi dotazovaných na otázky týkající se jejich pracovní doby a místa pracoviště. Tyto otázky mohou mít spojitost s rozhodováním rodičů při výběru alternativní formy předškolního zařízení a výrazněji ovlivnit míru důležitosti při jejich výběru.

Skupina otázek mířených na alternativní předškolní zařízení se skládá ze dvou otázek dotazníku. Nejprve byla kladena otázka, zda dítě dotazovaných navštěvovalo některý z alternativních předškolních programů, další pak podrobněji zjišťovala, které alternativní předškolní zařízení dítě navštěvovalo, případně o kterém by rodiče uvažovali. Tyto otázky měly za úkol zjistit, zda se jedná o rodiče, kteří se v dané problematice alespoň základním způsobem orientují a mají povědomí o alternativních předškolních programech. Druhá otázka byla položena tak, aby bylo zjištěno, které programy rodiče preferují.

Další skupiny byly vytvořeny ze škálové otázky. Ve škálové otázce jsem ke každému faktoru uvedla čtyři možnosti důležitosti daného faktoru, a to: má rozhodující vliv, spíše má vliv, spíše nemá vliv, nemá žádný vliv. První skupinou vytvořenou ze škálové otázky byla skupina otázek týkajících se charakteru provozu alternativního předškolního zařízení. Mezi faktory charakteru provozu jsem zařadila cenu služby, která mě zajímala především z důvodu vymezení skupin rodičů, pro které je výše školkovného více či méně důležitá, a zjistit vliv ceny za tuto službu na rozhodování rodičů o umístění dítěte do alternativního předškolního zařízení. Dalším faktorem zařazeným do této skupiny je blízkost bydliště či pracoviště, která by také mohla ovlivňovat specifické kategorie dotazovaných při jejich volbě. Na otázku možnosti nástupu dítěte do zařízení po celý rok, možnost nočního či víkendového provozu a individuální otevírací doby jsem tento dotaz položila především za účelem vymezení specifických kategorií, které by tyto faktory mohly využívat a přiřadily by jim tak větší váhu při rozhodování. Posledními faktory této kategorie jsou pak vybavení školky a její celkové reputace.

Otázky charakteru výchovy již byly mířeny na konkrétní výchovu dítěte a personál takovýchto zařízení. Mezi tyto faktory jsem zařadila vnímání individuálních a specifických potřeb dítěte a snahu školek o motivaci, rozvoj a odpovědnost dítěte. Další otázky byly směřovány na důležitost odborně vyučeného oproti příjemně působícího personálu. Otázky jsem položila především za účelem zjištění a porovnání, který z faktorů má pro rodiče a jejich rozhodnutí větší váhu a zda je pro některou z kategorií dotazovaných důležitější či nikoliv. Do této kategorie dotazů jsem také zahrnula otázky na možnost adaptačního opatření. Pro vyhodnocení závěru a doporučení byly využity metody indukce, dedukce a syntézy.

Charakter dotazovaných

- 1) Dotazník vyplňuje:
  - a) žena
  - b) muž

- 2) Věk:

- a) 15-24 let
  - b) 25-34 let
  - c) 35-44 let
  - d) 45 a více let
- 3) Rodinný stav:
- a) svobodná/svobodný
  - b) v partnerském vztahu/vdaná/ženatý
- 4) Jaký je počet dětí ve Vaší domácnosti?
žádný
- a) 1-2
  - b) 3-4
  - c) 5 a více
- 5) Dítě vychováváte:
- a) sama/sám
  - b) s partnerem/manželem

Socioekonomický charakter

- 6) Pracujete?
- a) pracuji
  - b) nepracuji
- 7) Jaký je Váš průměrný čistý měsíční příjem v domácnosti na jednotlivce?
- a) 15 000 – 20 000 Kč
  - b) 20 000 – 30 000 Kč
  - c) nad 30 000 Kč
- 8) Kolik hodin týdně odpracujete?
- a) do 15 hodin
  - b) 16-25 hodin
  - c) 26-35 hodin
  - d) 36 a více hodin
  - e) nepracuji
- 9) Jaká je Vaše pracovní doba?
- a) pevná
  - b) pružná
  - c) nepracuji
- 10) Pracujete:

- a) z domova
- b) v místě pracoviště
- c) nepracuji

Alternativní formy předškolních zařízení

- 11) Navštěvuje/navštěvovalo Vaše dítě nějakou z alternativních forem předškolní výuky?
- a) ano
  - b) ne
- 12) Které předškolní zařízení s alternativní výukou Vaše dítě navštěvovalo, případně o kterém byste uvažovali?
- a) Začít spolu
  - b) Montessori školku
  - c) Lesní školku
  - d) Daltonskou školku
  - e) Waldorfskou školku
  - f) Jazykovou školku
  - g) Jesličky/dětskou skupinu
  - h) Žádnou

Charakter provozu

- 13) Reputace školky a reference od ostatních rodičů
- a) nemá žádný vliv
  - b) spíše nemá vliv
  - c) spíše má vliv
  - d) má rozhodující vliv
- 14) Cena odpovídající službám školky
- a) nemá žádný vliv
  - b) spíše nemá vliv
  - c) spíše má vliv
  - d) má rozhodující vliv
- 15) Blízkost bydliště/pracoviště
- a) nemá žádný vliv
  - b) spíše nemá vliv
  - c) spíše má vliv
  - d) má rozhodující vliv
- 16) Možnost nástupu do školky po celý rok

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

17) Možnost využití víkendového/nočního provozu

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

18) Individuální otevírací doba dle potřeby rodiče

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

19) Vybavení školky

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

Charakter výchovy

20) Adaptační opatření

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

21) Vnímání individuálních a specifických potřeb dítěte

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

22) Snaha školek o motivaci, rozvoj a odpovědnost dítěte

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

23) Profesionální a odborně vyučený personál

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

24) Příjemně působící personál s rodinným přístupem k dětem i rodičům

- a) nemá žádný vliv
- b) spíše nemá vliv
- c) spíše má vliv
- d) má rozhodující vliv

Na základě dlouholetých zkušeností vychovatelky v dětské skupině jsem si postupně stanovila jednotlivé kategorie socioekonomických skupin, následně pak vymezila možné motivy ovlivňující jejich rozhodování při výběru formy alternativního předškolního zařízení.

Jak již z názvu bakalářské práce vyplývá, cílovou skupinou tohoto dotazníku byli především rodiče malých dětí, které donedávna navštěvovaly, nebo stále navštěvují předškolní alternativní zařízení.

Vzhledem k tomu, že jsem donedávna brigádně pracovala jako vychovatelka v jedné z dětských skupin, využila jsem svých známostí a kontaktovala rodiče dětí, kteří nám své děti svěřovali a zaslala jim odkaz na dotazníkové šetření pomocí e-mailu.

Dotazník byl zveřejněn na sociální síti Facebook. Tuto sociální síť jsem využila především na sdílení dotazníku do skupin, které se zabývají alternativní předškolní výukou. Další skupiny, které jsem využila pro sdílení dotazníku, byly skupiny, ve kterých se objevuje větší procento rodičů než bezdětných. Konkrétně jsem pak využila skupiny dětských bazarů s oblečením či hračkami.

Poslední skupinou dotazovaných byl náhodný výběr dotazovaných, ke kterému jsem využila své rodinné příslušníky, kteří dotazník elektronicky zaslali svým spolupracovníkům, přičemž předpokládám, že ne všichni z tohoto okruhu dotazovaných jsou s problematikou alternativních předškolních zařízení seznámeni.

Celkově na dotazník reagovalo 227 dotazovaných.

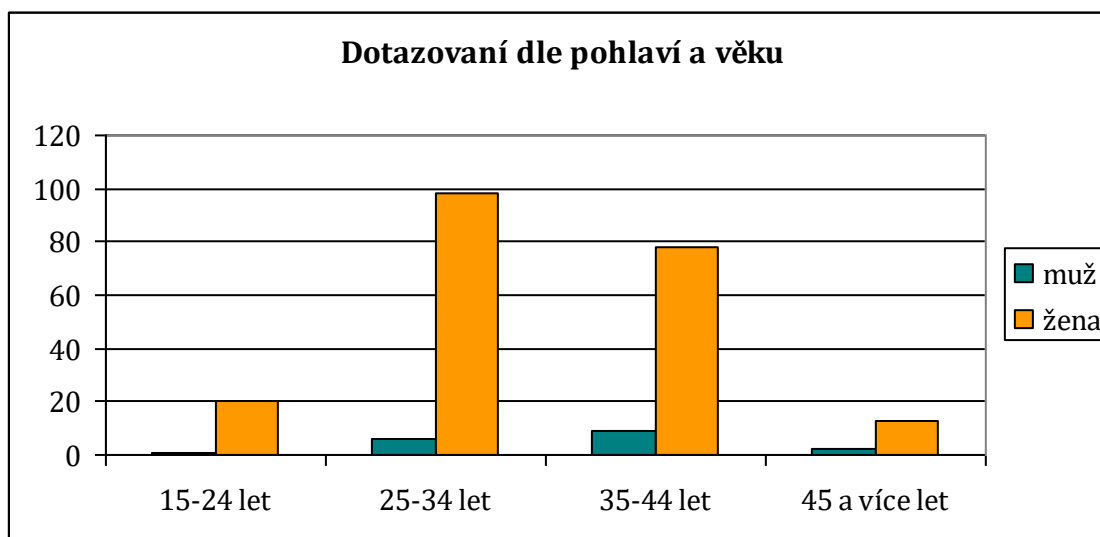
4 Empirická část

4.1 Vymezení z hlediska charakteru dotazovaných

Tato podkapitola se zabývá vymezením dotazovaných na základě identifikačních otázek.

4.1.1 Pohlaví a věk

Celkově se zúčastnilo 227 dotazovaných. Z celkového počtu dotazovaných pak zaujímají 92,1 % ženy, 7,9 % muži. Co se týče dotazovaných z hlediska věku, největší zastoupení zaujímá věková kategorie 25-34 let s celkovým počtem 104 hlasů, což představuje 45,8 % z celku. Následuje věková kategorie 34-44 let, která se na dotazníkovém šetření podílela 87 hlasy, což zaujímá 38,3 % z celku. Nejméně zastoupené byly kategorie 15-24 let a 45 a více let. Kategorie ve věku 15-24 let se na dotazníkovém šetření podílela 21 odpověďmi, což zaujímá 9,3 % celku. Skupina ve věku 45 let a více se podílela na dotazníku nejmenším objemem odpovědí a to celkem 15, což činí 6,6 % z celkového objemu dotazovaných. V grafu č. 1 jsou graficky znázorněny četnosti odpovědí jednotlivých věkových kategorií s ohledem na pohlaví dotazovaných.

Zdroj: Vlastní zpracování

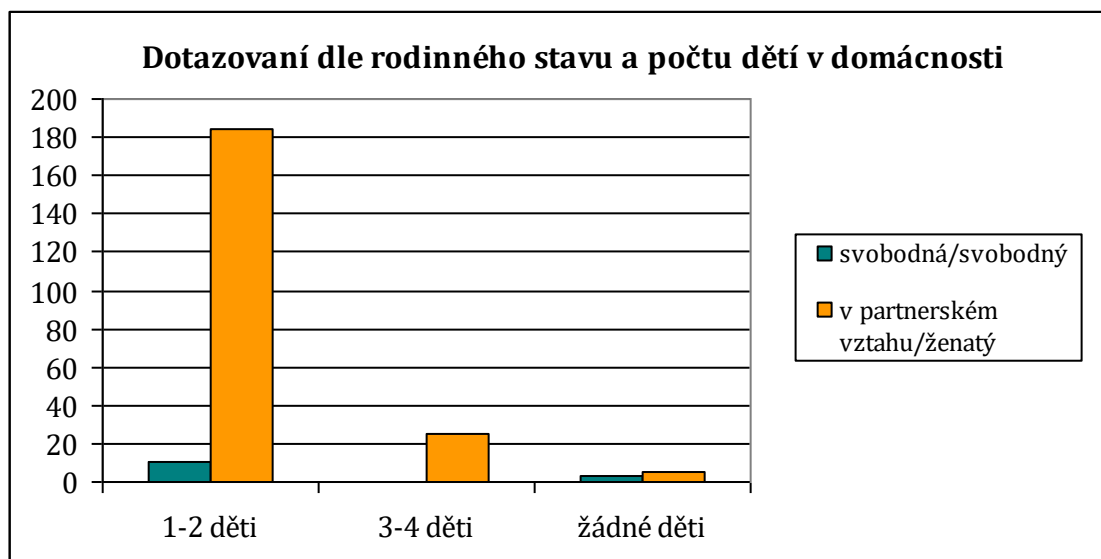
4.1.2 Rodinný stav a počet dětí v domácnosti

Z celkového počtu 227 dotazovaných odpovědělo na otázku rodinného stavu 214 dotazovaných, kteří jsou v partnerském, případně manželském svazku, což činí 94,3 % z celku. Svobodných dotazovaných pak odpovědělo 13, což se na celku podílí 5,7 %.

Téměř všichni dotazovaní uvedli, že v domácnosti alespoň jedno dítě vychovávají. Konkrétně odpovědělo 194 dotazovaných, kteří ve své domácnosti vycho-

vávají 1-2 děti, procentuálně se pak tato kategorie podílela na celku 85,5 %. Druhou nejpočetnější kategorií dotazovaných byla skupina, která ve své domácnosti vychovává 3-4 děti a zaujímá tak 11 % z celku. Nejméně početnou skupinou pak byli dotazovaní, kteří v domácnosti nevychovávají žádné dítě.

V grafu č. 2 můžeme vidět porovnání četností v návaznosti na rodinný stav a počet dětí v domácnosti. Z grafu je zřejmé, že naprostou většinu zaujímají dotazovaní, kteří žijí ve společné domácnosti s partnerem/manželem a vychovávají 1-2 děti. Tento výsledek by mohl být ovlivněn trendem současné doby, kdy pro ženy již není hlavním cílem porodit co nejvyšší počet dětí a velká rodina prioritou. Aktuálně se společnost potýká s problémem nízké porodnosti, matky se orientují spíše na vzdělání a kariéru, v jejich plánu pak figurují pouze 1-2 děti. Ve skupině dotazovaných se 3-4 dětmi se neobjevil žádný svobodný respondent. Je možné, že šlo o vyšší věkovou kategorii dotazovaných, která si zakládá na úplnosti rodiny a jejím tradičtějším charakteru. Nejméně zastoupenou skupinou jsou pak bezdětní dotazovaní jak svobodní, tak v partnerském vztahu/manželském sňatku.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.1.3 Věk a participace na výchově dítěte

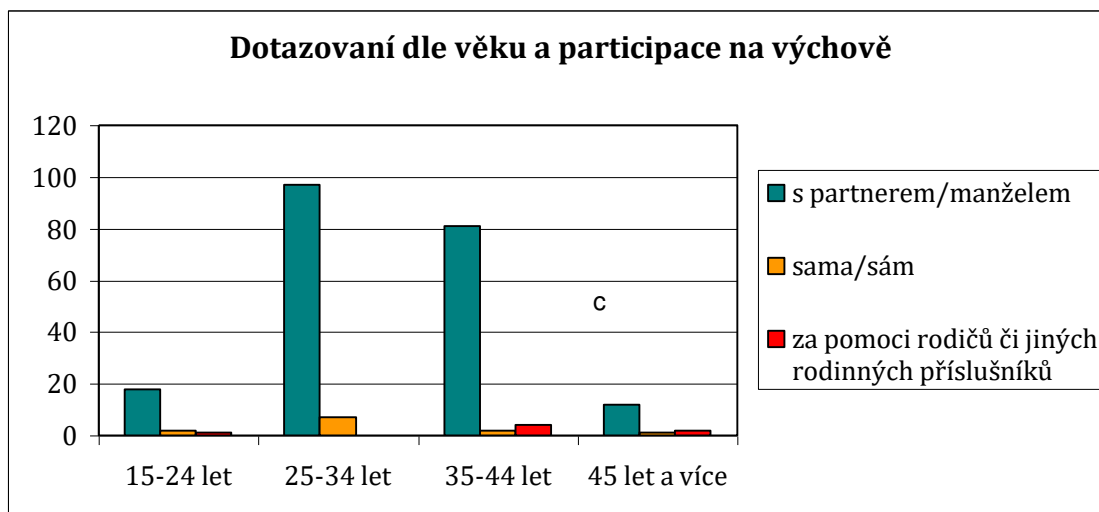
Věk dotazovaných byl vymezen v podkapitole 5.1.1 vymezení dle pohlaví a věku. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že největší zastoupení tvoří skupina dotazovaných, která dítě vychovává s partnerem/manželem/manželkou. Celkem těchto odpovědí bylo 208, což zaujímá 91,6 %. Další kategorií byli rodiče samoživitelé, kterých se na dotazníku podílelo 12 a zaujímají 5,3 % z celku. Nejméně početnou kategorií dotazovaných pak byli rodiče, kteří své dítě vychovávají/vychovávali za pomoci rodičů a jiných příslušníků. Tato skupina zaujímá 7 odpovědí, celkově 3 %.

Minulý čas slovesa vychovávat jsem použila z důvodu, že větší obsazení tvoří dotazovaní vyššího věku. Na otázku odpověděli, že vychovávají dítě za pomoci ro-

dičů či jiných rodinných příslušníků, což může znamenat, že v době, kdy se rodičům dítě narodilo, jednalo se o rodiče mladé, kteří potřebovali pomoc od rodinných příslušníků nebo svých bližních.

V grafu č. 3 vidíme četnosti dotazovaných dle věku a participace na výchově dítěte. Na dotazníkovém šetření se nejčetněji podíleli dotazovaní, kteří dítě vychovávají s partnerem, a to ve všech věkových kategoriích. Nejvíce matek samoživitelek se objevuje ve skupině ve věku 25-34 let.

Zdroj: Vlastní zpracování

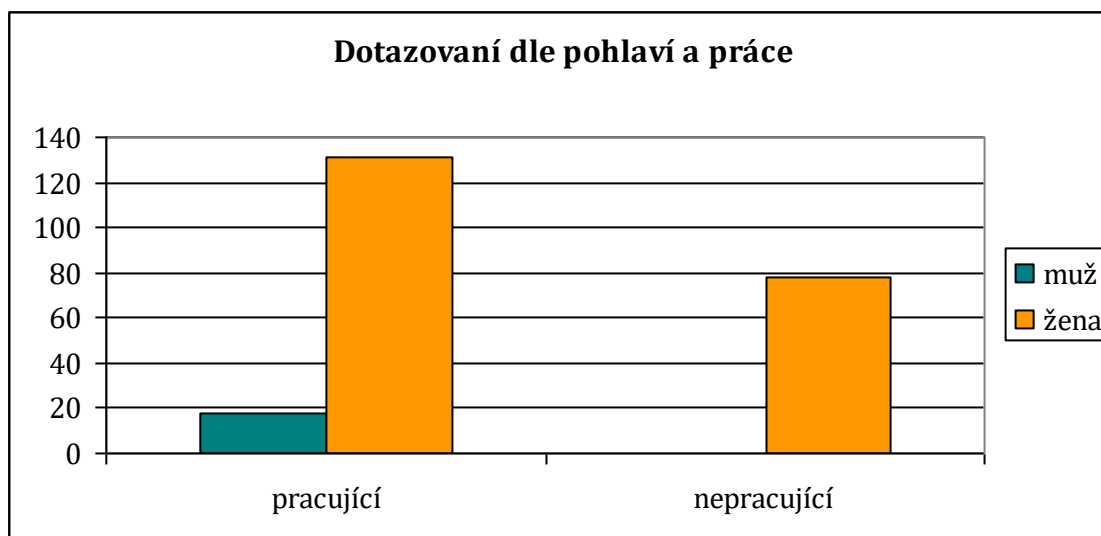
4.2 Vymezení dotazovaných z hlediska socioekonomického charakteru

Tato kapitola se věnuje identifikaci dotazovaných vzhledem k jejich ekonomickému zázemí.

4.2.1 Pohlaví a práce

Zastoupení pohlaví dotazovaných jsem vymezila v kapitole 5.1.1 Vymezení dle pohlaví a věku. Na otázku práce odpovědělo 149 pracujících dotazovaných, což tvoří 65,6 %. Nepracujících dotazovaných odpovědělo 78, což je 34,4 % z celku.

Dotazované porovnávám v souvislostech pohlaví a práce především z důvodu vymezení matek na mateřské dovolené. Z grafu č. 4 lze jasně vidět, že všichni muži, kteří se dotazníkového šetření zúčastnili, pracují, z čehož vyplývá, že na dotazník neodpověděl žádný otec na mateřské dovolené. Nepracujícími dotazovanými jsou pak pouze ženy a je tak pravděpodobné, že se jedná o matky čerpající mateřskou dovolenou. Největší zastoupení ovšem mají ženy, které pracují. Celkově je těchto žen 131, což tvoří 57,7 % z celku. Může tudíž jít o matky, které se o výběru školky rozhodovaly před několika lety a nyní už jsou v zaměstnání, případně může jít o matky, které při své rodičovské dovolené brigádníčí a přivydělávají si.

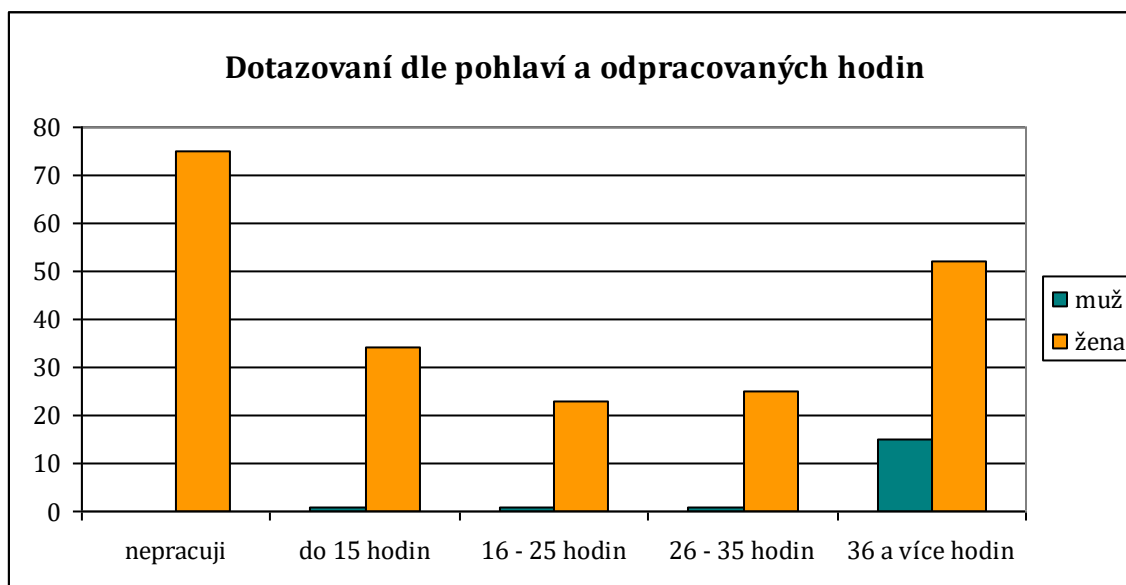

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.2 Pohlaví a odpracované hodiny

Bez rozlišení pohlaví byla odpověď na otázku počtu odpracovaných hodin nejpočetnější v kategorii, která nepracuje. Nepracujících dotazovaných bylo 75 a zaujímají tak 33 % z celku. Druhou nejpočetnější kategorií byli dotazovaní, kteří pracují 36 a více hodin a lze tak předpokládat rodiče zaměstnané na plný úvazek. 35 dotazovaných odpovědělo, že pracuje do 15 hodin týdně, zaujímají tak 15 % celku. Poslední dvě kategorie, které měly nejmenší počet odpovědí, tvoří dotazovaní, kteří pracují buď 16-25 hodin týdně, případně 26-35 hodin týdně. První skupina zde zaujímá 24 odpovědí s 10,6 %, druhá pak 26 odpovědí s 11,5 %.

Graf č. 5 poukazuje na rozlišení četností vzhledem k odpracovaným hodinám a k pohlaví. Největší zastoupení tvoří skupina nepracujících žen, je tedy možné, že jde o ženy na mateřské dovolené, které nemají žádný pracovní úvazek. Mužské zastoupení vidíme nejčastěji v kategorii, která týdně odpracuje 36 a více hodin a dalo by se tak říci, že jsou tito muži zaměstnaní na hlavní pracovní poměr. Z grafu lze také vyčíst, že třetí nejpočetnější skupinou jsou ženy, které si týdně přivydělávají na brigádě, případně pracují na zkrácený úvazek. Ženy v posledních dvou kategoriích se dají považovat za matky, které jsou v práci zaměstnány na hlavní pracovní poměr, případně na poloviční úvazek. V sekci těchto žen by se mohly objevovat i matky, které se o formě alternativního vzdělávání svého dítěte rozhodovaly před určitou dobou a nyní už pracují, případně mohlo jít o matky, jejichž děti alternativní předškolní programy navštěvovaly a matky tak měly čas a prostor věnovat se svému zaměstnání.

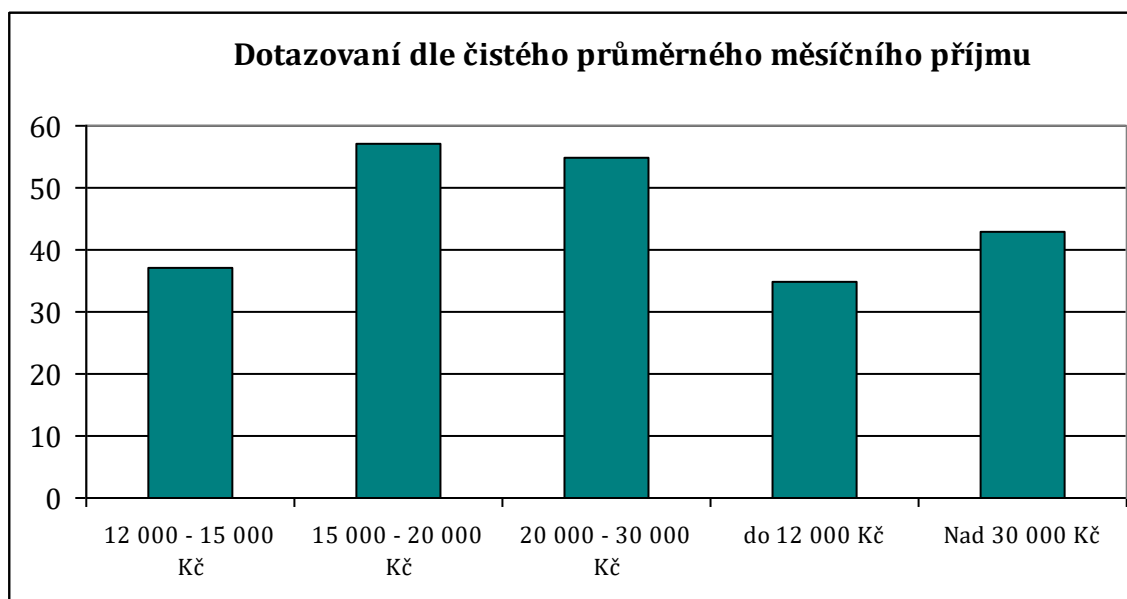

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.3 Průměrný čistý měsíční příjem na osobu

Graf č. 6 znázorňuje rozlišení četností vzhledem k čistému průměrnému měsíčnímu příjmu na osobu. Největší podíl dotazovaných zaujímá kategorie, kde průměrný měsíční příjem činí od 15 000 do 20 000 Kč a zastupují tak 25,1 % z celku. Pouze o dvě odpovědi méně zaznamenala kategorie s příjmem od 20 000 do 30 000 Kč měsíčně a zaujímají tak 24,2 %. 43 dotazovaných pak uvedlo, že se jejich průměrný měsíční příjem pohybuje nad 30 000 Kč a zaujímají tak 18,9 %. Dvě nejméně početné kategorie uvedly, že se jejich příjem pohybuje do 12 000 Kč měsíčně, což představuje 15,4 %, další kategorie dotazovaných pak uvedla, že se jejich měsíční příjem pohybuje od 12 000 – 15 000 Kč a zaujímají tak 16,3 %.

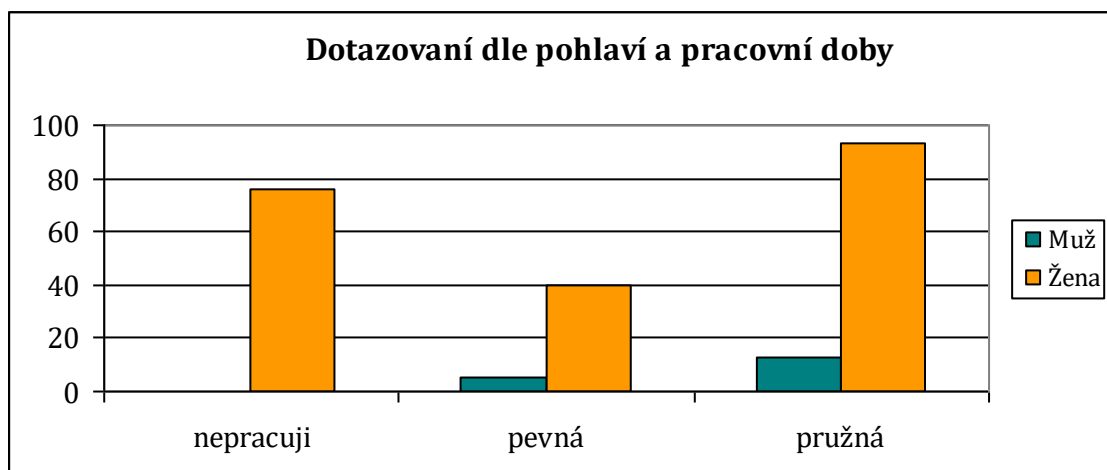
Nejvíce jsou obsazeny kategorie rodičů s nejvyššími měsíčními příjmy a mohou si tak soukromá alternativní zařízení dovolit. Nejméně zastoupené jsou naopak kategorie s nejmenšími příjmy, které by pravděpodobně nepokryly náklady spojené s navštěvováním alternativního zařízení.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.4 Pohlaví a pracovní doba

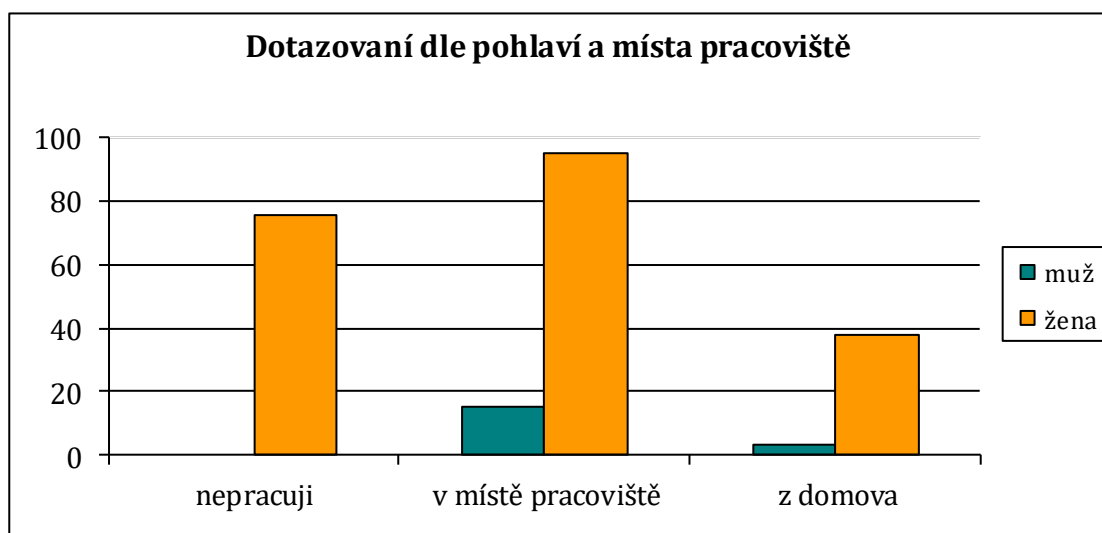
Mezi dotazovanými nebyl ani jeden muž, který by nebyl zaměstnán. Dalo by se tedy konstatovat, že nepracujícími jsou ve většině případů pravděpodobně matky na mateřské dovolené. Celkově pak na tuto otázku odpovědělo 76 žen, které nepracují, což odpovídá 33,5 % z celkového počtu dotazovaných. Nejpočetnější skupinou pak byla skupina dotazovaných, kteří odpověděli, že mají pružnou pracovní dobu, z čehož takto odpovědělo 93 žen a 13 mužů. Celkově tato kategorie zaujímá 46,7 %. Poslední skupinou dotazovaných jsou ti, kteří uvedli, že mají pevnou pracovní dobu. Takovýchto dotazovaných je celkově 45, z čehož 40 odpovědí tvoří ženy, 5 muži. Celkově se tak podílí 19,8 %. Z výsledků analýzy usuzují, že na otázku pevné pracovní doby odpovídaly především matky a otcové, kteří jsou vyšší věkové kategorie a jejich děti už pravidelně navštěvují ať už některé z alternativních předškolních programů či státní mateřskou školu. Graf č. 7 zobrazuje četnosti dotazovaných z hlediska pohlaví a pracovní doby.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.2.5 Pohlaví a místa pracoviště

Nejvíce dotazovaných pracuje v místě pracoviště. Celkem pracuje v místě pracoviště 110 dotazovaných, z čehož 96 odpovědí tvoří ženy a 15 odpovědí muži. Celkově tak zaujmají 48,5 %. Je možné, že právě pro tyto dotazované bude velmi důležitým faktorem blízkost bydliště či pracoviště, jelikož pracují v místě pracoviště a v rámci úspory času by pro tuto kategorii byla blízkost mateřské školy velkou výhodou. Druhou nejpočetnější skupinou dotazovaných byli ti, kteří uvedli, že nepracují. Takto odpověděly pouze ženy, celkově pak právě 76 žen, což tvoří 33,5 %. Stejně tak, jako lze vidět v předchozím grafu, předpokládám, že se jedná o matky na mateřské dovolené. Graf č. 8 znázorňuje četnosti dotazovaných vzhledem k pohlaví a místu pracoviště

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3 Faktory ovlivňující výběr alternativní formy předškolního vzdělávání

V této podkapitole se věnuji konkrétním alternativním programům, dále potom faktorům, které by mohly rodiče dětí při výběru alternativního předškolního programu ovlivňovat.

4.3.1 Alternativní formy předškolních zařízení

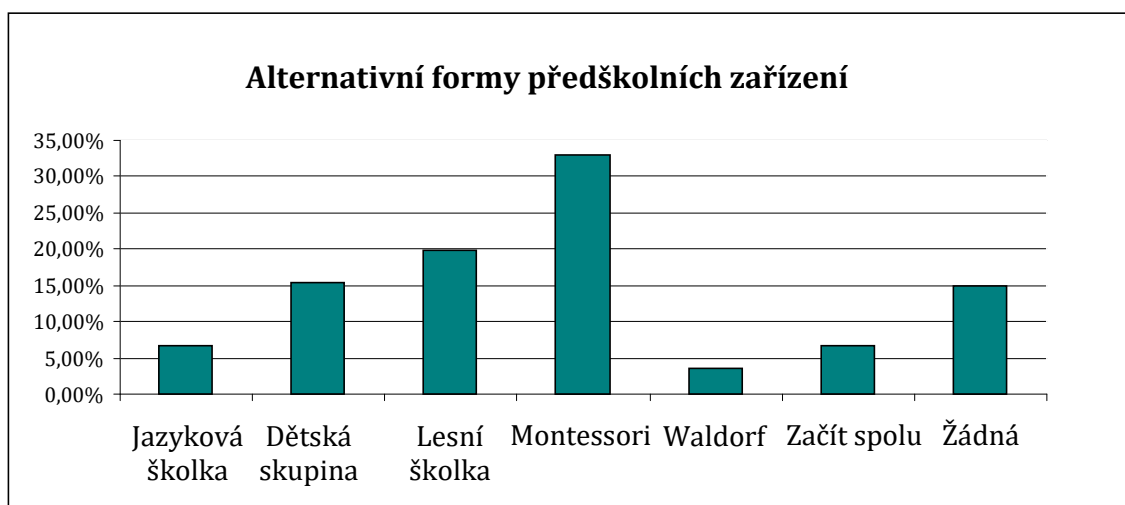
Následující graf zobrazuje předškolní programy, které děti dotazovaných navštěvovaly, případně by jejich rodiče uvažovali, že by je jejich dítě navštěvovat mohlo.

Nejvíce zastoupenou formou předškolního alternativního programu je program Montessori. Program Montessori upřednostňuje 75 % dotazovaných, což činí 33 % z celku. Je možné, že má tento program největší zastoupení právě díky jeho stoupající popularitě mezi rodiči a také proto, že školek s programem Montessori je velké množství. Velmi podobně jsou na tom pak školky lesní, které upřednostňuje 45 rodičů a zaujímají tak 19,8 % z celku. Lesní školky jsou dalším, velmi populárním, programem v České republice, který si rodiče oblíbili a množství školek s tímto programem narůstá. Třetí nejpočetnější skupinou jsou dotazovaní, jejichž děti navštěvovaly dětské skupiny, případně jesličky. Rodičů, kteří umístili své dítě do dětské skupiny je pak 35 a celkově zaujímají 15,4 %.

Poměrně velké procento dotazovaných odpovědělo, že jejich dítě nenavštěvovalo žádnou z forem alternativních předškolních programů a ani by nad žádným z programů nepřemýšlelo. Takto odpovědělo 34 rodičů, kteří tak zaujímají 15 % z celku.

Jazykové školky a program Začít spolu se svým počtem odpovědí rovnají. Oba tyto programy upřednostnilo 15 rodičů a oba tak zaujímají po 6,6 %. Téměř nejméně rodičů upřednostnilo Waldorfský program. Pouze 8 rodičů odpovědělo, že jejich dítě Waldorfskou školku navštěvovalo, z celku pak tvoří pouze 3,5 %. Waldorfských školek je v České republice malé množství. Na celém území se nachází pouze 8 takovýchto zařízení, tomuto faktu přisuzuji takovýto výsledek.

Daltonský předškolní program v České republice probíhá pouze v jednom zařízení a mezi dotazovanými se neobjevil žádný, který by své dítě do této školky umístil, tudíž tento program není v grafu nijak zaznamenán.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.2 Faktory ovlivňující rozhodování rodičů při výběru alternativní formy předškolního zařízení

Prvním faktorem, který je možným ovlivňujícím při rozhodování rodičů, je rozvoj, motivace a učení odpovědnosti dítěte. Právě tento faktor je dle odpovědí dotazovaných jedním z těch, které mají pro rodiče rozhodující, nebo alespoň větší vliv na jejich volbu. Pro 55 % dotazovaných je tento faktor rozhodující. Pro 39,6 % dotazovaných je pak důležitý při jejich rozhodování. Pouze tři dotazovaní, kteří tvoří pouze 1,3 % z celku, odpověděli, že pro ně tento faktor nemá vůbec žádný vliv. Pro 3,9 % dotazovaných nemá tento faktor větší vliv. Dotazované, kteří odpověděli, že rozvoj dítěte nemá žádný vliv na jejich rozhodování, spojují určité odpovědi. Pojivem těchto rodičů je odpověď na otázku, zda jejich dítě někdy navštěvovalo nějaký z alternativních programů. Ve všech třech případech byla odpověď shodná a děti těchto dotazovaných nenavštěvovaly žádné z nabízených alternativních forem předškolních zařízení. Zajímavé je, že při bližším zkoumání odpovědí v otázce důležitosti faktorů lze vidět, že pro tyto dotazované nebyl téměř žádný z faktorů výrazněji důležitý, kromě ceny a jejich vzdálenosti od bydliště či pracoviště. Tito dotazovaní se pohybují v různých příjmových kategoriích a jsou staršího věku (35-44 let), což může značit, že děti těchto dotazovaných navštěvovaly běžnou státní mateřskou školu ve své spádové oblasti a rodiče se nijak nerozhodovali mezi více alternativami, jelikož jim blízkost bydliště a nízká cena za poskytovanou službu vyhovovala. Další z faktorů pak pro ně nebyl nijak důležitý.

Druhým faktorem, který by mohl ovlivňovat rozhodování rodičů, je vybavení a prostředí školky. Dle dotazovaných se jedná o faktor, který pro většinu určitý význam má, ne však stěžejní. Pro 15,8 % dotazovaných je tento faktor rozhodujícím. Pro 54,6 % dotazovaných je tento faktor důležitý, ne však natolik, aby radikálně změnil jejich rozhodnutí. Pro 22 % dotazovaných tento faktor nemá větší význam a pro 7,4 % nemá význam vůbec žádný. Celkově by se dalo říci, že je tento faktor na určité úrovni pro rodiče důležitý, ne však tak, aby ovlivňoval rodičovo rozhodová-

ní. Pravděpodobně je to dáno skutečností, že rodiče chtějí, aby si děti hrály s kvalitními hračkami a aby zařízení tvořilo hezké prostředí, kde se dítě bude cítit komfortně. Ne vždy však musí vybavení školky vypovídat o jejích kvalitách, a proto tento faktor rodiče nepovažují za rozhodující.

Podobné výsledky jako faktor vybavení školky přinesl i faktor věkové struktury tříd. I tento faktor je pro většinu rodičů do jisté míry důležitý, avšak ne tak, aby výrazněji ovlivnil jejich rozhodování. Pro 16,8 % dotazovaných je tento faktor rozhodující. Pro 40,9 % dotazovaných má tento faktor vliv na rozhodování, avšak ne zásadní. Pro 32,7 % dotazovaných vliv věkové struktury nemá větší význam a pro 9,6 % dotazovaných je tento faktor naprosto nedůležitý. Rodiče, kteří na otázku týkající se tohoto faktoru odpověděli, že je pro ně rozhodující, se shodují především v tom, že jejich děti navštěvovaly program Montessori nebo lesní školku. V obou těchto programech jsou věkové struktury tříd namíchané, a to hlavně za účelem vzájemné interakce, pomoci starších mladším a učení se mladších od starších.

Dalším ovlivňujícím faktorem je vnímání individuálních a specifických potřeb dítěte. Jedná se o faktor, kterému na základě vyhodnocení dotazníkového šetření přiřazují velkou váhu v souvislosti s rozhodováním rodičů při umístění dítěte do předškolního alternativního zařízení. Pro naprostou většinu dotazovaných, která činí 60 %, je tento faktor rozhodující. Pro druhou nejpočetnější skupinu, která činí 31,7 % odpovědí, je tento faktor důležitý, ne však rozhodující. Pouze 4,8 % rodičů odpovědělo, že vnímání individuálních a specifických potřeb dítěte pro ně nemá větší význam a pro 3,1 % rodičů tento faktor nemá vůbec žádný vliv na jejich rozhodnutí. Pro většinu dotazovaných, pro které je tento faktor méně důležitý, nebo není důležitý vůbec, je podobné to, že děti těchto dotazovaných nenavštěvovaly alternativní formy předškolních zařízení a nad žádnou z možností této výuky by ani neuvažovali. Dotazovaní, pro které tento faktor není důležitý, ale jejich dítě jedno ze zařízení navštěvovalo, se shodují v tom, že je pro ně velmi důležitý rozvoj dítěte a upřednostňují jej před individuálním přístupem k dítěti. Tento faktor je určitě jedním z hlavních právě proto, že každé dítě má jiné potřeby, jiné schopnosti, dovednosti a žádné není stejné. Je zapotřebí tento fakt zohlednit a na základě specifických vlastností dítěte je dál rozvíjet, což je cílem všech programů alternativní výchovy a je tedy možné, že právě z tohoto důvodu je tento faktor pro rodiče natolik důležitý.

Faktor adaptačního opatření je dalším z faktorů, které většinu rodičů alespoň nějakým způsobem ovlivňují při jejich rozhodování, ne však zásadně. Pro 37,8 % dotazovaných je tento faktor rozhodující. Pro 45,8 % dotazovaných je faktor důležitý, ne však rozhodující. Pro 12,3 % dotazovaných tento faktor nemá větší vliv a absolutně žádný vliv nemá pro 3,9 % dotazovaných. Adaptační opatření je dle výsledků analýzy dotazníkového šetření důležitým faktorem. V adaptačním programu si dítě zvyká na prostředí školky, seznamuje se s kamarády, pedagogy, a to nenásilnou formou, mnohdy i za přítomnosti rodičů. Adaptační opatření je dle dotazníkového šetření velmi důležité jak pro dotazované, kteří své dítě do alternativního

předškolního zařízení umístili, tak pro dotazované, kteří tak neučinili. Adaptační programy nabízejí i státní mateřské školy bez alternativního směru.

Faktorem, který pro většinu dotazovaných není nijak důležitý při rozhodování, je individuální otevírací doba. Pouze pro 9,2 % dotazovaných má tento faktor rozhodující vliv, pro 27,8 % dotazovaných má pak alespoň nějaký vliv, ne však rozhodující. Pro 31,7 % dotazovaných nemá tento faktor žádný vliv při jejich rozhodování, pro 31,2 % dotazovaných vliv spíše nemá. Dotazovaní, kteří odpověděli, že je pro ně tento faktor důležitý nebo rozhodující, se shodují především v odpovědích týkajících se pracovní doby a místa pracoviště. Jedná se o dotazované, kteří pracují nejspíše na plný, případně částečný úvazek. Pravděpodobně jsou pracovním vytížení, z toho důvodu je pro ně faktor blízkosti pracoviště či bydliště velmi důležitý. Pro dotazované, kteří odpověděli, že pro ně tento faktor není vůbec důležitý, je také shodné především místo pracoviště a odpracované hodiny. Dotazovaní, kteří takto odpověděli, buď nepracují, případně pracují na zkrácený pracovní úvazek, a to hlavně z domova. Nejsou tedy časově omezeni a individuální otevírací dobu nevyužijí.

S individuální otevírací dobou úzce souvisí také možnost víkendového či nočního provozu, což dle vyhodnocení dotazníkového šetření také není rozhodujícím faktorem. Tento faktor je důležitý jen pro určitou skupinu dotazovaných. Pro tyto dotazované je dalším, velmi důležitým faktorem blízkost bydliště/pracoviště a individuální otevírací doba zařízení. S největší pravděpodobností se jedná o dotazované se směnným provozem (např. zdravotnictví), kdy jejich pracovní doba zahrnuje i činnost během víkendů a nocí. Celkově je pak možnost nočního či víkendového provozu rozhodující pouze pro 0,8 % dotazovaných, pro 4,4 % dotazovaných je pak tento faktor do určité míry důležitý, ne však rozhodující. Pro 21,1 % dotazovaných nemá větší vliv a pro 73,6 % dotazovaných je tento faktor naprosto nedůležitý.

Mezi méně důležité faktory při rozhodování rodičů patří také možnost nástupu dítěte do školky během celého roku. Státní školky v průběhu roku děti nepřijímají, pro rodiče pak může být tento faktor důležitý například při návratu do zaměstnání, kdy se matky po rodičovské dovolené (případně v jejím průběhu) rozhodnou do zaměstnání vrátit a rády by tak své dítě umístily do školky. Jejich dítě však například nemusí být způsobilé na docházení do státní mateřské školky, nedosáhlo předepsaného věku apod. Dle analýzy se jedná hlavně o ženy, které pracují ať už na zkrácený úvazek či hlavní pracovní poměr. Pro 16,7 % dotazovaných je tento faktor rozhodující, pro 37 % dotazovaných se jedná o faktor, který dotazované ovlivňuje, ne však zásadně. Pro 13,7 % dotazovaných pak možnost nástupu do školky po celý rok nemá žádný vliv a pro 32,6 % dotazovaných tento faktor nehraje větší roli při jejich rozhodování.

Reputace školky je dle výsledků analýzy důležitějším faktorem, ne však rozhodujícím. Pro 31,7 % dotazovaných je reputace školky faktorem, který ovlivňuje jejich rozhodnutí. Pro 54,6 % dotazovaných má tento faktor vliv pouze do určité míry. Pro 10,1 % dotazovaných nemá tento faktor větší vliv a pouze 3,5 % dotazovaných uvedlo, že pro ně reputace školky nemá žádný vliv.

Výsledky analýzy tohoto faktoru jsou logické a jednoduše vysvětlitelné. Drtivá většina rodičů se nejen před nástupem dítěte do zařízení, ale dokonce i před jeho prvotní návštěvou, informuje o pozitivích i negativích dané školky ve svém širším okolí. Zkušenost dalších rodičů a reputace zařízení pak jejich rozhodování ovlivňuje zásadním způsobem.

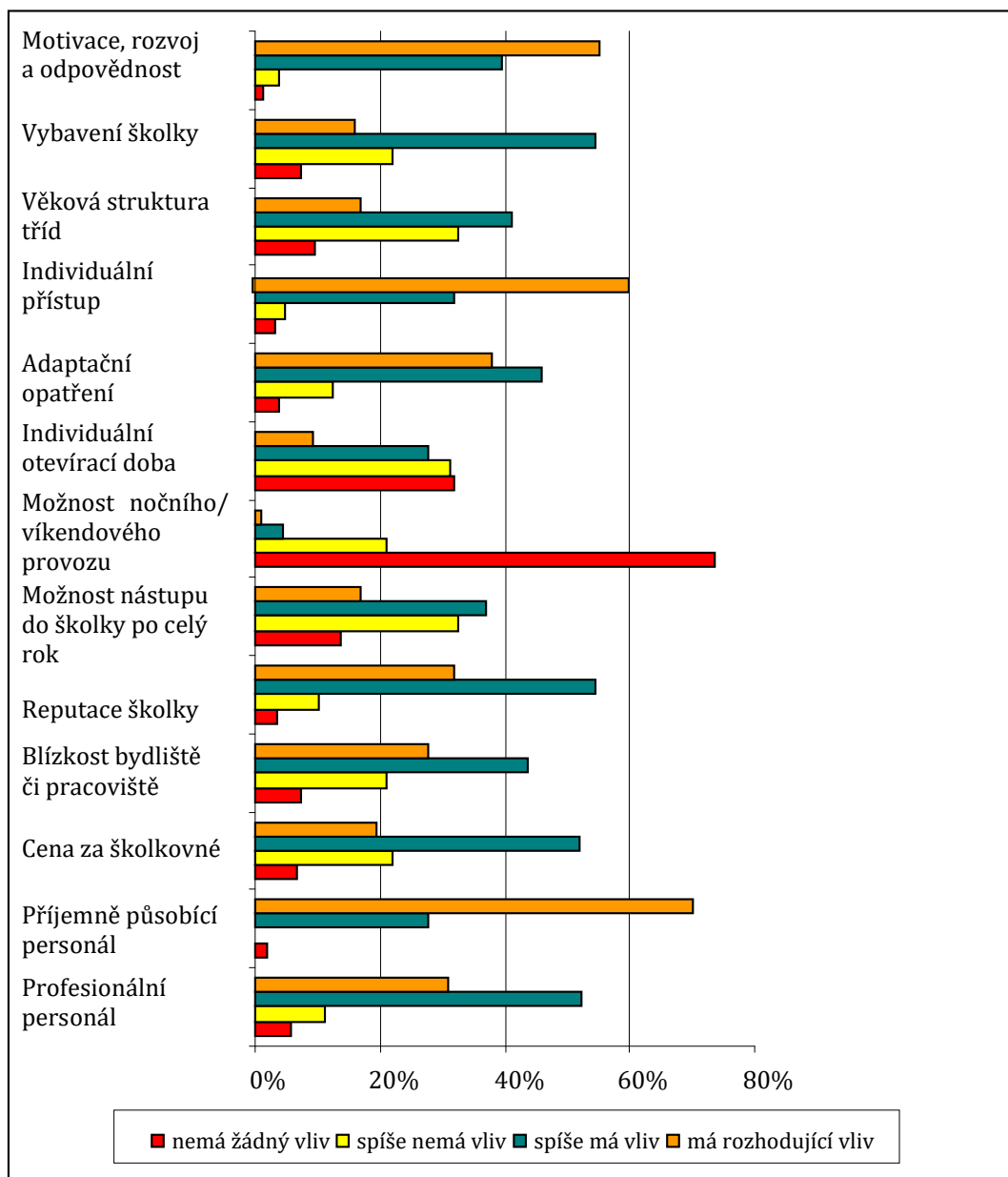
Blízkost bydliště a pracoviště se dle výsledků analýzy dotazníku jeví jako faktor, který sice určitou důležitost při rozhodování rodičů hraje, ne však zásadní. Pro 27,7 % dotazovaných má tento faktor rozhodující vliv, pro 43,6 % dotazovaných má pak tento faktor vliv pouze do určité míry. 21,1 % dotazovaných uvedlo, že pro ně tento faktor spíše vliv nemá a 7,4 % dotazovaných uvedlo, že pro ně blízkost bydliště či pracoviště nemá žádný význam na rozhodnutí. Společným jmenovatelem dotazovaných, pro které je dle odpovědí tento faktor rozhodující, je fakt, že jsou zaměstnaní. Ať už se jedná o práci z domova nebo v místě pracoviště, je pochopitelné, že pro tuto skupinu dotazovaných je vzdálenost alternativního předškolního zařízení velmi důležitá. Pro skupinu dotazovaných, kteří uvedli, že pro ně blízkost bydliště či pracoviště důležitá není, platí, že většina buď nepracuje, nebo pracuje z domova a je tudíž časově flexibilnější.

Cena je dalším z důležitých faktorů, který hraje velkou roli při výběru školky. Pro 19,3 % dotazovaných je právě tento faktor faktorem rozhodujícím a pro dalších 52 % dotazovaných má určitý vliv, ne však rozhodující. Pro 22 % dotazovaných pak tento faktor nemá větší vliv a pro 6,6 % dotazovaných nemá vliv žádný. Pro většinu dotazovaných, kteří odpověděli, že je pro ně tento faktor při rozhodování velmi důležitý, je shodné to, že jejich děti nenavštěvovaly žádnou z alternativních předškolních zařízení a jejich rodiče o této možnosti ani neuvažovali. Většinou se jedná o rodiny s nižším čistým průměrným příjmem na jednotlivce v dané domácnosti. Jedná se především o kategorie do 12 000 Kč, 12 000-15 000 Kč a 15 000-20 000 Kč. Jelikož je většina alternativních předškolních zařízení soukromá, předpokládá se zde jistá finanční náročnost, ne každá rodina si pak tento vyšší výdaj může dovolit. Dotazovaní, kteří odpověděli, že pro ně faktor ceny nemá nijaký vliv, se pohybují ve vyšších příjmových kategoriích. Jde především o kategorie, kterých měsíční příjem činí od 20 000-30 000 Kč a nad 30 000 Kč. Jde tedy o dotazované, kteří jsou finančně zajištěni, jejich příjmy jsou většinou nadprůměrné a mohou tak tyto služby sobě i svým dětem dopřát. Celkově však faktor ceny nehraje v rozhodování největší roli, rodiče upřednostňují spíše faktory kvality výchovy.

Faktor, který je ze všech zmíněných nejdůležitějším, je příjemně působící personál s rodinným přístupem jak k dětem, tak k rodičům. Pro 70 % dotazovaných je tento faktor rozhodujícím, pro dalších 27,8 % dotazovaných je to pak faktor, který do určité míry rozhodování rodičů ovlivňuje. Příjemně působící personál nemá téměř žádný vliv na rozhodování pouze pro jednoho dotazovaného a žádný vliv pro 1,7 % dotazovaných. Dotazovaní, pro které tento faktor není důležitý, také odpověděli, že preferují personál odborně vzdělaný před příjemně působícím a současně děti těchto dotazovaných nenavštěvovaly žádný z alternativních předškolních zařízení. Společným rysem této skupiny je také množství odpracovaných ho-

din za týden, všichni takto odpovídající dotazovaní pracují více než 36 hodin týdně a pohybují se ve věkové kategorii od 35 do 44 let. Z těchto odpovědí by se dalo vyvodit, že jde většinou o starší rodiče, kteří, spíše než na alternativní formu výuky, dbají na odbornost a zakládají si na tradičním vzdělání. Celkově je však právě tento faktor nejdůležitějším při výběru alternativního předškolního zařízení.

Posledním faktorem, který by mohl rodičův výběr alternativního zařízení ovlivnit, je právě profesionální a odborně vyučený personál. Pro 30,1 % dotazovaných je tento faktor rozhodující, pro 52,4 % dotazovaných je pak důležitý, ovšem ne rozhodující. Pro 11 % dotazovaných tento faktor nemá větší vliv a pro 5,7 % dotazovaných nemá profesionalita a odbornost žádný význam při výběru alternativního předškolního zařízení. Z odpovědí, bohužel, nebylo možné jednoznačně stanovit, co by mohlo být hlavní příčinou vlivnosti/nevlivnosti tohoto faktoru. Jednoznačné však je, že oproti faktoru příjemně působícího personálu je faktor odbornosti personálu méně důležitý a rodiče raději svěří své dítě do rukou vychovatelů, který je jim sympatický, má příjemné vystupování a přirozeně se dokáže o jejich děti postarat.

Graf č.10: Faktory ovlivňující rodiče při výběru formy alternativního předškolního zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování

4.4 Důležitost determinantů při výběru formy alternativního předškolního zařízení v závislosti na sociálně-ekonomickém charakteru dotazovaných

V této kapitole se věnuji mnou vybraným skupinám dotazovaných, které konkrétně analyzuji a snažím se o najetí možných spojitostí těchto skupin.

4.4.1 Matky samoživitelky

Z celkových 227 zaujímají 6 odpovědí matky samoživitelky, které tvoří 2,6%. Matky, které své děti vychovávají samy, se pohybují ve všech věkových kategoriích a vychovávají 1-2 děti. Jejich měsíční příjem se průměrně pohybuje do 15 000 Kč, jedná se tak o nižší příjmovou kategorii. Většinu z těchto matek tvoří ty, které aktuálně čerpají mateřskou dovolenou, dvě matky pak pracují na plný úvazek nad 36 hodin týdně, jejich pracovní doba je však pružná. V největší míře se tyto maminky zajímají o běžné dětské skupiny a lesní školky.

Poměrně zajímavým výsledkem vyplývajícím z dotazníkového šetření je fakt, že pro matky samoživitelky není faktor ceny nejdůležitějším faktorem, který by o umístění jejich dítěte do jedné z forem alternativního předškolního zařízení rozhodoval. Bylo by pochopitelné, kdyby matky samoživitelky uvedly tento faktor jako nejdůležitější právě proto, že většinu nákladů na pokrytí potřeb svého dítěte nesou samy. Faktor ceny je pro tyto matky důležitý pouze do určité míry, rozhodující však není.

Pro matky samoživitelky je také podstatné, aby se zařízení nacházelo v blízkosti bydliště či pracoviště, což je logické, jelikož, jak je zmíněno výše, většinu potřeb dítěte obstarávají samy a blízkost bydliště je pak pro ně velkou výhodou a časovou úsporou. Se vzdáleností bydliště by mohla souviset i individuální otevírací doba zařízení. Pro všechny matky samoživitelky je důležité, aby jim zařízení umožnilo individuální otevírací dobu. Jelikož jsou tyto matky na děti samy, může se občas stát, že všechny povinnosti, které musí v průběhu dne splnit, nebudou zvládat dle svých představ a individuální otevírací dobu v těchto případech ocení. Spousta matek nemusí mít poblíž například rodinné příslušníky k pomoci tak, aby v případě časového presu mohli dítě ze školky vyzvednout, tudíž je individuální otevírací doba pro tyto matky velkou výhodou.

Všechny výše zmíněné faktory jsou pro matky samoživitelky do určité úrovně důležité, rozhodující faktory pro tyto matky jsou však odlišné. Co se týče porovnání faktorů odborného vyučení oproti příjemnému vystupování vychovatelů, jednoznačně důležitější je pro matky samoživitelky faktor příjemně působícího personálu, který vytváří rodinné zázemí a příjemnou atmosféru. V otázce odborně vyučeného personálu se odpovědi různě liší, pro některé je to faktor důležitější, pro některé absolutně nedůležitý. Celkově se tyto matky shodují v tom, že je pro ně nejdůležitějším faktorem individuální přístup k dětem a snaha o celkový rozvoj dítěte. Většina rodičů totiž klade důraz na to, aby jejich dítě vyrůstalo a bylo vychováno v prostředí, které je podporuje, vnímá a snaží se ho brát takové, jaké je a na úkor jeho individuálních zvláštností jej nijak neomezuje.

4.4.2 Muži

Z celkových 227 dotazovaných se muži podíleli 18 odpověďmi, což tvoří téměř 8 % z celkového počtu dotazovaných. Dvě nejčetněji zastoupené věkové kategorie mužů jsou kategorie 25-34 let, nejčastěji pak 35-44 let. Muži nejčastěji odpracují více než 36 hodin týdně a jejich čistý měsíční příjem se také pohybuje ve vyšších příjmových kategoriích, a to především v kategoriích od 20 000 do 30 000 Kč a nad 30 000 Kč. Většina dotazovaných mužů uvedla, že mají pružnou pracovní dobu a pracují v místě svého pracoviště. Celkově je pro muže ve větší míře důležitá blízkost bydliště či pracoviště. Naopak individuální otevírací doba pro skupinu mužů důležitá spíše není. Téměř všichni muži uvedli, že své dítě vychovávají s partnerkou. Předpokládám tak, že individuální otevírací dobu nevyužijí, a to především z toho důvodu, že dítě vychovávají oba rodiče a včasný nástup do školky i jeho vyzvednutí jsou po vzájemné dohodě schopni zajistit bez výraznějších problémů.

Oproti celkovému vyhodnocení dotazníku je zajímavé, že pro otce dětí není faktor motivace, rozvoje a odpovědnosti dítěte faktorem rozhodujícím. Nejdůležitějšími faktory jsou příjemně působící personál, dále pak dostupnost k bydlišti či pracovišti. Z dotazníku však nebylo možné zjistit, z jakého důvodu by právě tyto dva faktory mohly být rozhodujícími. Mým osobním názorem je, že celkovému rozvoji, učení odpovědnosti a motivaci dítěte se věnují spíše matky, více se o možných metodách rozvoje dítěte informují a jejich požadavky na kvalitu pak budou v tomto ohledu vyšší než pro muže. Muž by pak mohl dbát především na první dojem z prostředí a personálu, který by jej mohl více ovlivňovat. Blízkost bydliště by pak mohla souviset s komfortem a časové úspory.

4.4.3 Rodiče vychovávající tři až čtyři děti

Rodiče tří až čtyř dětí jsou staršími rodiči. Rodičů, kteří vychovávají 3-4 děti tvoří 11 % z celku. Nejčastěji se jedná o rodiče ve věku od 35 do 44 let, případně pak o kategorii ve věku 25-34 let. Vzhledem k tomu, že zkoumám dotazované, kteří mají 3-4 děti, je věk dotazovaných odpovídající. Tito dotazovaní zauímají všechny příjmové kategorie. Téměř všichni dotazovaní z této kategorie pak pracují, a to v rozmezí různých odpracovaných hodin týdně i vzhledem k pevné či pružné pracovní době. Většina dotazovaných pak umístila své dítě do některého z alternativních předškolních zařízení. Pouze malá část dotazovaných uvedla, že své dítě do takového zařízení neumístila a jedná se o dotazované, kteří dosahují nejnižších příjmů. Nejpopulárnějšími zařízeními pro tuto skupinu dotazovaných jsou programy Montessori a lesní školky. Pro dotazované je velmi důležitá kombinace odborně vyučeného personálu a personálu, který příjemně působí. Pro většinu ostatních dotazovaných však byl důležitějším faktorem příjemně působící personál. Tento jev pravděpodobně souvisí právě s vyšším věkem dotazovaných a tato kategorie tak klade důraz například na vysokoškolské vzdělání. Vzhledem k tomu, že většina rodičů své dítě do alternativního předškolního zařízení umístila, může

jít i o dotazované, kteří si zakládají na znalostech a odborných kvalifikacích v oblasti alternativních programů.

Ani pro tuto kategorii není faktor ceny faktorem rozhodujícím. Pro většinu dotazovaných má vliv pouze do určité míry, ne však vliv rozhodující. Četněji se pak objevují dotazovaní, pro které nemá faktor ceny vůbec žádný vliv na jejich rozhodnutí. Je tedy možné, že se jedná o dotazované, kteří si za kvalitu služeb rádi připlatí. Při propojení důležitosti faktoru ceny vzhledem k umístění dítěte do alternativního předškolního zařízení by se tak mohlo jednat o matky, které neumístily své dítě do alternativního zařízení z důvodu nutnosti návratu do zaměstnání. Tyto matky mohly využívat alternativní předškolní zařízení právě kvůli jejich kvalitě. Dále je pak pro tyto respondenty důležitá blízkost bydliště či pracoviště, což je v rámci úspory času pochopitelné, jelikož jde z největší části o respondenty, kteří pracují, a to v místě pracoviště. I pro tuto kategorii je nejdůležitějším faktorem právě individuální přístup k dítěti, jeho motivace a rozvoj.

4.4.4 Rodiče ve věku 45 a více let

V této věkové kategorii se objevují pouze ženy, které vychovávají či vychovávaly dítě se svým partnerem. Příjem těchto žen se pohybuje v nižších příjmových kategoriích, a to nejčastěji okolo 15 000 – 20 000 Kč. Asi polovina těchto žen týdně odpracuje 26-35 hodin, druhá polovina pak 36 a více hodin, a to téměř všechny z místa pracoviště. Pro tuto věkovou kategorii je podobné to, že děti rodičů nenavštěvovaly žádné z alternativních předškolních zařízení. Je možné, že je to dáno cenou zařízení. Právě i kvůli vyššímu věku těchto žen je možné, že v době, kdy vychovávaly své děti, nebyly alternativní formy předškolního vzdělávání rozšířené tak, jak je tomu dnes. Pro tyto ženy je jednoznačně nejdůležitějším a rozhodujícím faktorem personál, který příjemně působí, na odborně vyučený personál pak nekladou až takovou váhu. Cena pro tuto věkovou kategorii nehraje roli rozhodující, avšak určitý vliv má.

4.4.5 Příjmová kategorie

Při bližším zkoumání různých příjmových kategorií lze spatřit rostoucí tendenci významnosti určitých faktorů.

První příjmovou skupinou jsou dotazovaní, jejichž čistý příjem na jednotlivce v domácnosti činí do 12 000 Kč. Tuto příjmovou kategorií tvoří 35 odpovědí, což dělá 15,4 % z celku. Dotazovaní spadající do této příjmové kategorie odpověděli, že buď nepracují, případně pracují, mají pružnou pracovní dobu a pracují z domu. Pro 70 % těchto dotazovaných je shodné to, že jejich dítě nenavštěvovalo žádnou z možných forem alternativního zařízení. S tím souvisí i faktor ceny, která má pro naprostou většinu dotazovaných rozhodující, nebo alespoň nějaký vliv. Jelikož se jedná o příjmovou kategorii, která dosahuje nejnižšího příjmu z uvedených, je evidentní, že pro ně bude finanční náročnost školek stěžejní a právě i to může být důvodem, proč děti těchto dotazovaných nenavštěvovaly žádné z vybraných forem alternativních zařízení. Pro tyto dotazované je pak důležitá blízkost bydliště, avšak

téměř nedůležitá individuální otevírací doba těchto zařízení. Je pravděpodobné, že tato příjmová kategorie má pevně stanovený režim dne a děti stihnou díky blízkosti bydliště vyzvednout včas, případně mohou mít k pomoci prarodiče a další rodinné příslušníky, kteří děti v případě potřeby, mohou vyzvednout a individuální otevírací dobu tak nevyužijí.

Druhou příjmovou kategorií jsou dotazovaní, jejichž čistý měsíční příjem na jednotlivce činí 12 000-15 000 Kč. V této příjmové kategorii už se čteněji objevují skupiny, které pracují oproti příjmové kategorii do 12 000 Kč, kde většina dotazovaných uvedla, že nepracuje. S růstem příjmu se v této příjmové skupině více objevují dotazovaní, kteří uvedli, že jejich dítě navštěvovalo jednu z alternativních forem předškolních zařízení. Jejich finanční situace je lepší, mohou si tedy dovolit financovat takováto zařízení. Pro dotazované je podstatnější, je-li personál příjemnější a vytváří rodinné zázemí než personál, který je odborně vyučený. Co se týče ceny, i pro tuto příjmovou kategorii je cena zaplacená za předškolní zařízení důležitá, avšak není zcela rozhodujícím faktorem a upřednostňuje spíše faktory charakteru výchovy, které pro ni rozhodující roli hrají. Pro tuto příjmovou kategorii je stejně jako pro předchozí příjmovou kategorii velmi důležitá blízkost bydliště. Odpověď na otázku individuální otevírací doby byla také shodná a pro tuto kategorii není tento faktor nijak důležitý. Předpokládám tak stejný důvod, jako tomu bylo u předešlé příjmové kategorie. I rozhodující faktor pro tuto příjmovou kategorii je shodný s předchozí. Nejdůležitějším faktorem zůstává individuální přístup k dětem, jejich motivace a rozvoj.

Ve skupině dotazovaných, kteří uvádí, že jejich měsíční příjem činí asi 15 000 – 20 000 Kč je možné z výsledků dotazníkového šetření zjistit, že podíl pracujících a nepracujících dotazovaných je asi 50:50. Dotazovaní, kteří uvedli, že pracují, mají pružnou pracovní dobu. V této kategorii se už objevuje převaha těch, jejichž děti navštěvovaly nebo stále navštěvují jednu z alternativních forem předškolního výchovy. Sledujeme tedy rostoucí trend a dalo by se tak říci, že se zvyšujícím se příjmem se zvyšuje také počet rodičů, kteří své dítě do alternativního předškolního zařízení umístili. Co se týče faktoru ceny, stejně jako v ostatních příjmových skupinách tento faktor určitý vliv má, rozhodující však nikoliv. Pro tuto příjmovou kategorii je také shodné to, že je pro ně stěžejním a jedním z rozhodujících faktorů faktor příjemně působícího personálu, který vytváří rodinné zázemí. Odbornost personálu je pro tuto kategorii také důležitá, celkově je však pro tyto dotazované důležitější rodinný a příjemný přístup ze strany personálu. Se stoupajícím počtem pracujících také stoupá důležitost blízkosti bydliště či pracoviště a zaujímá tak jeden z rozhodujících faktorů pro rozhodování rodičů. Stoupá také počet dotazovaných, pro které je důležitá individuální otevírací doba. Jelikož v této příjmové kategorii stoupá počet pracujících, individuální otevírací dobu využijí a často jim může pomoci při sladování rodinného a pracovního života. Stejně tak jako pro předešlé příjmové kategorie je však nejdůležitějším rozhodovacím faktorem vnímání dětské individuality a snaha o motivaci a rozvoj dítěte.

Předposlední příjmovou kategorií jsou dotazovaní, kteří uvedli, že jejich čistý měsíční příjem na jednotlivce v domácnosti činí asi 20 000–30 000Kč. Tito dotazo-

vaní uvádějí, že pracují, a to více než 36 hodin týdně. Díky zvyšujícímu se příjmu se zvyšuje i počet těch, pro které cena za školkovné není nijak důležitá a nehraje pro ně při výběru alternativní formy předškolního zařízení žádnou roli. Pro většinu dotazovaných však stále platí, že je pro ně cena školkovného do určité míry rozhodující, avšak ne tak, aby jejich rozhodnutí změnila. Jelikož se jedná o příjmovou kategorii, která z velké části uvedla, že pracuje, lze z odpovědí zjistit, že asi pro 50 % dotazovaných je velmi důležitý faktor individuální otevírací doby, pro 50 % dotazovaných nikoliv. Pro dotazované, kteří uvádějí, že pro ně tento faktor důležitý není, můžeme vidět, že se jedná především o nepracující matky, nejspíše tedy matky na mateřské dovolené, které tento faktor nevyužijí a není pro ně důležitý, jelikož stihnou dítě zavčas vyzvednout. Faktor ceny už pro tuto příjmovou kategorii přestává být tolik důležitý jako pro předchozí příjmové kategorie. Z výsledků dotazníkového šetření lze vyčíst, že se častěji objevují dotazovaní, pro které tento faktor nehraje zásadní roli. Ani tato kategorie není výjimkou v hlavních rozhodujících faktorech. I pro tuto kategorii je rozhodujícím faktorem vnímání individuality dítěte, jeho rozvoj, motivace a příjemně působící personál.

Dotazovaní, kteří uvedli, že se jejich příjem na jednotlivce pohybuje nad 30 000 Kč, se ve velké míře shodují s předchozí příjmovou kategorií. V této příjmové kategorii také roste počet dotazovaných, pro které není cena výrazněji důležitá.

Celkově by se tedy vliv příjmu na rozhodování rodičů dal hodnotit tak, že se zvyšujícím se příjmem se také zvyšuje zájem o blízkost bydliště či pracoviště, individuální otevírací dobu a také zájem o alternativní předškolní zařízení. Naopak se snižuje vliv ceny na rozhodování dotazovaných, avšak pro všechny skupiny je tento faktor do určité míry důležitý.

5 Diskuze a závěr

Cílem bakalářské práce bylo vyhodnocení faktorů a motivů, které by mohly ovlivňovat rodiče při výběru formy alternativního předškolního zařízení. Pro naplnění tohoto cíle jsem si stanovila následující výzkumné otázky, na které se snažím odpovědět.

VO1: Existují odlišnosti v preferencích mužů a žen při výběru alternativní formy předškolního zařízení?

Pro nalezení odpovědi otázku preferencí mužů při výběru alternativních forem předškolní výuky jsem pracovala zejména s otázkami týkající se ekonomického zázemí rodičů. Tyto otázky mi umožnily vyvodit závěr, že pro kategorii mužů oproti ženám hraje hlavní roli blízkost bydliště či pracoviště. Na rozdíl od žen všichni muži pracují a je tedy pravděpodobné, že je ovlivňuje především pracovní vytíženost a je pro ně důležité, aby se v blízkosti jejich bydliště či pracoviště školka nacházela a mohli tak uspořit svůj čas.

VO2: Je ekonomické zázemí důležitým determinantem při výběru alternativní formy předškolního zařízení?

V této výzkumné otázce jsem dospěla k závěru, že příjem domácnosti hraje jednu z nejdůležitějších rolí při výběru alternativní formy předškolního zařízení. Pro vyhodnocení této otázky jsem se zaměřovala především na otázky ekonomického zázemí rodiny. Se zvyšujícím se příjmem klesá důležitost školkového, dále se pak se zvyšujícím příjmem zvyšuje i důležitost blízkosti školky k domovu či pracovišti, jelikož i se zvyšujícím se příjmem stoupá počet rodičů, kteří pracují.

VO4: Je charakter provozu důležitým determinantem při výběru alternativní formy předškolního zařízení?

Pro nalezení odpovědi na tuto otázku jsem se snažila o propojení všech otázek a faktorů, které jsem v dotazníkovém šetření uvedla pro komplexní vyhodnocení. Bylo tak zjištěno, že charakter provozu má oproti charakteru výchovy menší vliv na rozhodování rodičů ve srovnání s charakterem výchovy. V kategorii faktorů charakteru provozu se objevují takové faktory, které jsou pro rodiče méně důležité. Těmito faktory jsou možnost víkendového či nočního provozu a možnost nástupu do zařízení po celý rok. Faktory, které rodiče nějakým způsobem ovlivňují při výběru alternativní formy předškolního zařízení, avšak ne radikálně, jsou faktory reputace zařízení, individuální otevírací doby, vybavení školky. Faktory, které jsou pro rodiče v otázce charakteru provozu důležité při výběru formy alternativního zařízení jsou pak cena a blízkost bydliště či pracoviště.

VO5: Je charakter výchovy důležitým determinantem při výběru alternativního předškolního zařízení?

Pro nalezení odpovědi na tuto otázku jsem se snažila, stejně jako ve VO4, o propojení všech otázek, které jsem dotazovaným kladla. Došla jsem pak k závěru, že kategorie charakteru výchovy celkově obsahuje největší počet rozhodujících ovlivňujících faktorů. Pro rodiče jsou nejdůležitějšími faktory při výběru formy alternativního předškolního zařízení příjemně působící personál, který vytváří rodinné zázemí, individuální přístup k dítěti a snaha o motivaci, rozvoj a odpovědnost dítěte. Důležitými faktory při výběru jsou i adaptační opatření, odborně vyučený personál a věková struktura tříd. Tyto faktory jsou pro rodiče důležité, ne však tak, aby ve větší míře ovlivnily rodičovo rozhodování.

VO6: Které faktory jsou pro rodiče při výběru alternativního předškolního programu nejméně důležité?

Při vyhodnocování této výzkumné otázky jsem pracovala pouze s výsledky důležitosti faktorů. Z výsledků analýzy je zřejmé, že nejméně důležitými faktory při rozhodování rodičů jsou možnost nočního či víkendového provozu a využití individuální otevírací doby. Tyto faktory totiž využijí pouze specifické kategorie dotazovaných.

Díky analýze dotazníkového šetření bylo možné zjistit, které faktory jsou pro rodiče dětí nejdůležitější, pokud se rozhodují o umístění dítěte do alternativního předškolního zařízení. Přes moje původní osobní očekávání, že hlavním rozhodujícím faktorem bude cenová náročnost alternativních předškolních zařízení, bylo na základě analýzy zjištěno, že cena služeb těchto zařízení pro většinu rodičů určitou roli hraje, avšak ne tak zásadní, aby ovlivnila rozhodnutí rodičů. Dále pak bylo zjištěno, že se zvyšujícím se příjmem hraje faktor ceny menší a menší roli. Se zvyšujícím se příjmem také roste důležitost faktoru blízkosti bydliště či pracoviště a faktor individuální otevírací doby díky blízkosti bydliště pak nemá větší význam při rozhodování rodičů.

Při analýze také bylo zjištěno, že pro většinu rodičů není až tak důležité, jakou odborností vychovatelé disponují. Pro rodiče je rozhodující především to, jak personál v daném zařízení působí, jaké vytváří zázemí pro jejich děti a zda dokáže vytvořit rodinnou atmosféru. Větší důležitost odbornému personálu přiřkládají pouze určité kategorie rodičů, například rodiče starší.

Co se týče opravdu nejdůležitějších faktorů, které mohou měnit rozhodování rodičů při volbě alternativního předškolního zařízení jsou faktory individuálního přístupu k dětem a snaha o motivaci, rozvoj a odpovědnost dítěte. Pouze pro muže byl tento faktor odlišný. Pro muže jsou prioritními rozhodovacími faktory příjemně působící personál, který vytváří rodinné zázemí a také blízkost bydliště či pracoviště. Tímto výsledkem jsem mile překvapena a jsem ráda, že rodiče upřednostňují kvalitní výchovu dětí, která bude děti vést správným směrem do života, která

je bude vnitřně rozvíjet na základě individuálních potřeb, jelikož právě tyto faktory často ve státní mateřské školce chybí.

Díky analýze dotazníkového šetření byly také zjištěny faktory, které většinu dotazovaných téměř neovlivňují. Prvním takovým faktorem je možnost víkendového či nočního provozu. Je zřejmé, že tento faktor bude důležitý pouze pro určitou skupinu dotazovaných, které ovšem nebylo možné specifikovat. Sama předpokládám, že jde o rodiče, kteří jsou pracovat i přes víkend, například ve zdravotnictví. Dalším faktorem, který celkově pro rodiče tak důležitý není je faktor individuální otevírací doby. Opět se jedná o faktor, který využije jen určité procento rodičů, může jít o rodiče, kteří nedisponují pomocí od prarodičů či jiných rodinných příslušníků, může jít také o rodiče, kteří musí oba pracovat od dřívějších hodin do hodin pozdějších, kdy už většina školek nemá otevřeno, a právě proto by využili tohoto faktoru a byl by pro ně důležitý.

6 Seznam použité literatury

6.1 Literárn

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika*. Grada publishing, 2015. ISBN 9788024734507.

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: Spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Grada publishing a.s. 2013. ISBN 8024786702, 9788024786704.

HOLT, Nicky. *Bringing the high/scope approach to your early years practice*. 2nd ed. New York: Routledge, 2010

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2429-4.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

POUND, Linda. *How children learn: educational theories and approaches : from Comenius the father of modern education to giants such as Piaget, Vygotsky and Malaguzzi*. New and improved ed. London: Practical Pre-School Books, c2014. ISBN 9781909280731.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2001. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178584-9.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškoly a lesní mateřské školy: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. ISBN 978-80-7212-537-1.

SOBEL, David. *Nature preschools and forest kindergartens: the handbook for outdoor learning*. St. Paul, MN: Redleaf Press, [2016]. ISBN 9781605544298.

WANA, Jenifer. *How to choose the best preschool for your child: the ultimate guide to finding, getting into, and preparing for nursery school*. Naperville, Ill.: Sourcebooks, c2010. ISBN 1402242085.

6.2 Elektronické zdroje

Alternativní školy. *Alternativní školy* [online]. nedatováno [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <http://www.alternativniskoly.cz/>

Anglické jazykové školky, jazykové školky [online]. nedatováno [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <http://soukromeskolky.cz/jazykove-skolky/>

Dalton [online]. nedatováno [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <http://zshusovabrno.cz/dalton/>

NOVÁK MATĚJKOVÁ, Markéta. *Do soukromé nebo státní školky? Každá má své výhody i nevýhody* [online]. 2016 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.maminka.cz/clanek/do-soukrome-nebo-statni-skolky-kazda-ma-sve-vyhody-i-nevychody>

K čemu slouží DS? [online]. nedatováno [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <http://www.dsmpsv.cz/>

Kolik stojí školka. *Www.penize.cz* [online]. nedatováno [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/15776-kolik-stoji-skolka>

Kritéria pro stanovení pořadí přijetí dětí do mateřských škol [online]. Brno [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://zapisdoms.brno.cz/kriteria-rizeni>

Montessori [online]. Praha [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <http://www.naberanku.cz/montessori-o-programu>

Nové možnosti dotací na výstavbu či rekonstrukci MŠ [online]. 2018 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://dotacni-noviny.cz/nove-moznosti-dotaci-na-vystavbu-ci-rekonstrukci-ms/>

Step by Step ČR [online]. nedatováno [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <http://www.sbscr.cz/>

V netradiční farmářské školce se děti naučí vážit si jídla [online]. 2016 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://blog.homecredit.cz/zajimavosti/netradicni-farmarske-skolce-se-deti-nauci-vazit-si-jidla/>

WEISS MCGOLERICK, Elizabeth. *What is a Bank Street approach to preschool?* [online]. 2013 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.sheknows.com/parenting/articles/1008957/what-is-a-bank-street-approach-to-preschool/>

ZACHRY, Anne. *6 Types of Preschool Programs* [online]. 2013 [cit. 2019-05-10]. Dostupné z: <https://www.parents.com/toddlers-preschoolers/starting-preschool/preparing/6-types-of-preschool-program>
